

2015

Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce

VEŘEJNÁ VERZE

Mgr. Barbora Šolková

28. 6. 2015

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Metodologie	5
3. Charakteristika území.....	6
3. Sociální vyloučení.....	11
3.1. Sociální služby	13
Terénní programy (TP)	14
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS)	18
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM).....	21
Sociální práce na obci, doplňkové činnosti.....	23
4. Výsledky terénního šetření	24
4.1. Sociálně vyloučené lokality.....	25
Lokalita A	25
Lokalita B.....	27
Lokalita C.....	28
Lokalita D	29
Lokalita E.....	30
Lokalita F	31
Lokalita G	32
4.2. Potenciálně riziková místa	34
Lokalita H.....	34
Lokalita I.....	35
Lokalita J.....	36
Lokalita K.....	37
Lokalita L.....	38
Lokalita M.....	39
Lokalita N	40
Lokalita O	41
Lokalita P.....	41
Ostatní.....	42

4.3.	Ubytovací zařízení.....	43
4.3.1.	Městská část Staré Město.....	44
4.3.2.	Městská část Nové Město.....	46
4.3.3.	Městská část Jeřáb.....	46
4.3.4.	Městská část Kristiánov.....	51
4.3.5.	Městská část Rochlice.....	52
4.3.6.	Městská část Horní Růžodol.....	53
4.3.7.	Městská část Dolní Hanychov.....	53
4.3.8.	Městská část Františkov.....	54
4.3.9.	Městská část Růžodol I.....	55
4.3.10.	Městská část Kateřinky.....	55
4.3.11.	Městská část Doubí.....	56
4.3.12.	Městská část Vesec.....	57
4.3.13.	Městská část Vratislavice nad Nisou.....	58
5.	Lidé bez přístřeší.....	60
5.1.	Sociální služby pro lidi bez přístřeší.....	61
	Azylový dům.....	61
	Noclehárna.....	64
	Nízkoprahové denní centrum.....	65
6.	Závěr a doporučení.....	67
7.	Zdroje.....	71
8.	Seznam zkratk.....	72
9.	Přílohy.....	74
	P1 – mapa s umístěním sociálně vyloučených lokalit, potenciálně rizikových míst a ubytovacích zařízení na území města Liberce.....	74
	P2 – Přehled sociálně vyloučených lokalit.....	75
	P3 – Přehled potenciálně rizikových míst.....	75
	P4 – Přehled ubytovacích zařízení na území města Liberce.....	76

1. Úvod

Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce byla zpracována pro Statutární město Liberec v období března až června 2015. Zadáním výzkumu bylo popsat sociálně vyloučené lokality a potenciální riziková místa v aglomeraci Liberec, srovnat vývoj v těchto lokalitách mezi lety 2013 – 2015, zaměřit se na poskytované sociální služby v této oblasti a identifikovat ubytovny, ve kterých nachází ubytování lidé ohrožení sociálním vyloučením a popsat jejich režim. Během realizace výzkumu bylo toto zadání rozšířeno o potřebu zmapování služeb pro cílovou skupinu osob bez přístřeší.

Sociálně vyloučené lokality nejsou pevnými a pro jednou danými útvary, o jejich „existenci“ spolurozhoduje také vnímání a označování druhých občanů a dynamika jejich vývoje je velmi rychlá. Předkládaná analýza přináší informace nashromážděné v době jejího zpracování a závěry v ní uváděné jsou platné k červnu 2015.

Cílem této analýzy je přinést popis situace v sociálně vyloučených lokalitách a ubytovnách na území města Liberce a popsat situaci lidí bez přístřeší. Analýza díky svému zaměření nemůže obsáhnout veškerá témata spojená s děním v sociálně vyloučených lokalitách. Jedná se především o témata spojená se sociální patologií – drogovou závislostí a distribucí omamných látek, nelegální prací, domácím násilím, lichvou apod. Tato témata jsou natolik citlivá, že si vyžadují dlouhodobé sledování a získání důvěry lidí žijících v lokalitách. Analýza tedy tato témata nepopisuje, v některých případech uvádí stručnou informaci o vyšším výskytu drogové závislosti v místech, kde se na této skutečnosti shoduje více oslovených aktérů i lidí z lokalit.

Analýza rovněž nepřináší podrobné informace o skupině lidí, kteří jsou sociálním vyloučením ohroženi - dosud žijí v běžných bytech, bez známek vnější stigmatizace, avšak svou sociální situací se výrazně přibližují charakteristikám viditelným v lokalitách zde popisovaných. Jedná se především o osamělé seniory, invalidní důchodce, lidi s duševním onemocněním či osoby zbavené právní způsobilosti, které jsou někým z rodiny nebo ze svého okolí zneužívány (nejčastěji jde o finanční zneužívání ve smyslu odebírání příjmu dotyčného).

Tvrzení uváděná v následujících kapitolách vycházejí ze zjištění získaných především terénním šetřením, z výpovědí lidí žijících v předmětných lokalitách a ubytovnách. Získané informace byly konfrontovány s výpověďmi oslovených odborníků (poskytovatelů sociálních služeb, Městské policie, Úřadu práce i MML). Povědomí zmiňovaných aktérů však nikdy nemůže obsáhnout veškeré detaily života v lokalitách a některá tvrzení místních lidí tak nelze verifikovat. V analýze jsou proto uváděny informace, které byly potvrzeny alespoň dvěma respondenty.

Značným limitem analýzy pak je faktická nemožnost podrobného zmapování sídlištních zástaveb ve městě. Často uváděná tvrzení, že jsou sociálně vyloučení lidé spíše rozptýleni do velkých sídlišť, se nám v rámci terénního šetření nepodařilo potvrdit ani vyvrátit. Mezi lidmi žijícími v popisovaných lokalitách se pouze ojediněle objevují rodiny, které mají zkušenost s bydlením v panelovém domě – většinou to pak bylo na pár měsíců a důvodem k přestěhování byli především neshody se sousedy. Mezi sociálně vyloučené osoby žijící v panelových domech patří spíše lidé z majoritní společnosti, kteří ve svém okolí nevzbuzují takovou pozornost jako rodiny romské. Podrobné zmapování sídlišť by vyžadovalo úplnou pasportizaci jednotlivých bytů, což zdaleka přesahuje možnosti této analýzy. Může to však být podnět k samostatnému výzkumu.

Analýza je strukturována do několika tematických celků. V úvodní části se věnujeme metodologii, charakteristice města Liberce, vysvětlení konceptu sociálního vyloučení a představení základních sociálních služeb orientovaných na předmětnou cílovou skupinu. Jedná se o tři druhy sociálních služeb - terénní programy, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. V rámci analýzy jsme provedli dílčí šetření o kapacitách těchto služeb a jejich vývoji od roku 2013, zaměřujeme se především na počet uživatelů, personální pokrytí služeb a počty kontaktů a intervencí, které služba poskytla svým uživatelům. Důležité je zmínit, že metodika vykazování kontaktů a intervencí prošla v posledních třech letech několika úpravami a zejména v roce 2014 vykazují služby značný nárůst v těchto údajích. Data uváděná za rok 2015 jsou vždy za období leden až duben.

Významnou část analýzy tvoří výsledky terénního šetření a deskripce jednotlivých lokalit – bytových domů, které kategorizujeme jako sociálně vyloučené nebo potenciálně rizikové. U popisu jednotlivých lokalit se zaměřujeme na její lokaci v obci, kapacitu a strukturu zdejších obyvatel, technický stav a finanční náklady na bydlení v těchto místech. Dále se věnujeme popisu ubytoven a ubytovacích zařízení na území města Liberce, které jsou využívány pro krátkodobé i dlouhodobé bydlení také sociálně vyloučenými lidmi.

V další části analýzy se věnujeme cílové skupině osob bez přístřeší a sociálním službám, které s touto cílovou skupinou na území města pracují. V závěrečné části pak přinášíme shrnutí nejdůležitějších poznatků a doporučení z nich vyplývající. Přílohy pak tvoří mapové znázornění všech míst zmiňovaných v analýze a přehledné tabulky k bytovým domům a ubytovacím zařízením.

2. Metodologie

S ohledem na zadání analýzy a nezmapovanost tématu sociálního vyloučení v Liberci bylo využito několik výzkumných metod a technik, které se vzájemně prolínají a doplňují.

Sekundární analýza dat

V rámci tzv. desk research došlo k seznámení s místními podmínkami a provedení analýzy dostupných zdrojů. Do této kategorie patří statistiky Úřadu práce, výroční zprávy poskytovatelů sociálních služeb, komunitní plán sociálních služeb, krajské analýzy, tzv. Gabalova zpráva z roku 2006 a 2015 a další odborné texty vztahující se k tématu sociálního vyloučení, především s ohledem na místní realie.

Terénní šetření – pozorování

Nejvýznamnější metodou při tvorbě této analýzy bylo terénní šetření, při kterém byly navštíveny popisované lokality a vybrané ubytovny poskytující ubytování sociálně vyloučeným lidem. Etnografické pozorování probíhalo především v lokalitách tvořených bytovými domy. Jeho cílem bylo získat přehled o dění v lokalitě a porozumění lokalitě v její fyzické a sociální podobě. Zúčastněné pozorování probíhalo po dobu terénního pobytu v lokalitě, bylo zaměřeno na interakce, chování, jednání a dění v lokalitách prostřednictvím participativního pozorování a také individuální či skupinové situační konverzace. Do skupiny oslovených respondentů byli také zařazeni lidé ze širšího okolí pro dokreslení obrazu jednotlivých lokalit.

Kvalitativní metoda – rozhovor

Další použitou metodou byly polo strukturované kvalitativní rozhovory se systémovými aktéry a obyvateli sociálně vyloučených lokalit. Mezi oslovené odborníky patřili vybraní poskytovatelé sociálních služeb, zástupci Úřadu práce, MML – odboru sociální péče a Městské policie. V jednotlivých lokalitách byly provedeny rozhovory s minimálně dvěma lidmi, v případě ubytoven pak výrazný zdroj informací činily rozhovory s provozovateli nebo správci těchto zařízení. Rozhovory s majiteli nemovitostí – bytových domů obývaných sociálně vyloučenými lidmi se dařilo uskutečnit pouze výjimečně.

Kvantitativní metoda – dotazník

Pro získání statistických dat od poskytovatelů sociálních služeb byla využita metoda kvantitativní. Jednalo se o krátký dotazník zaměřený na sběr informací o kapacitě služby, její provozní době a personálním zabezpečení.

3. Charakteristika území

Statutární město Liberec je hlavním městem Libereckého kraje. Nachází se na severu Čech v kotlině mezi Jizerskými horami a Ještědským hřebenem. Je pátým největším městem v České republice a hlavním (i největším) městem Libereckého kraje. Počet obyvatel města k 31. 12. 2014 činil 102 562 osob. Území města je rozčleněno na 33 čtvrtí, z nichž je jedna vyčleněna jako samostatný městský obvod Vratislavice nad Nisou.

Školství v Liberci reprezentuje síť mateřských, základních, středních i vysokých škol. Ve městě se nachází 21 běžných základních škol, dvě školy praktické a jedna základní umělecká škola, 11 středních škol a dále pak 3 vysoké školy. Pouze jedna základní škola nabízí přípravný ročník pro děti.

Tradiční textilní průmysl je v Liberci již na ústupu a nahradil jej automobilový průmysl zaměřený na výrobu součástek a náhradních dílů do automobilů. Tzv. průmyslové zóny nabízejí zaměstnání i nekvalifikovaným lidem, především prostřednictvím pracovních agentur na dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti. Dle zkušeností terénních sociálních pracovníků vzrostl v posledních letech počet pracovních agentur a pro nekvalifikované osoby je snazší získat jejich prostřednictvím zaměstnání. Velkou nevýhodou agenturního zaměstnávání je ale nízká mzda (cca 50 Kč/hod), směnnost, práce o víkendech a svátcích bez příplatků a pracovní závazky na pár měsíců.

Podíl nezaměstnaných osob v Libereckém kraji k 31. 5. 2015 činil 6,7%, město Liberec má však tuto hodnotu nejvyšší v kraji – 7,5 %, celorepublikový podíl nezaměstnaných osob ke stejnému datu činí 6,4%.

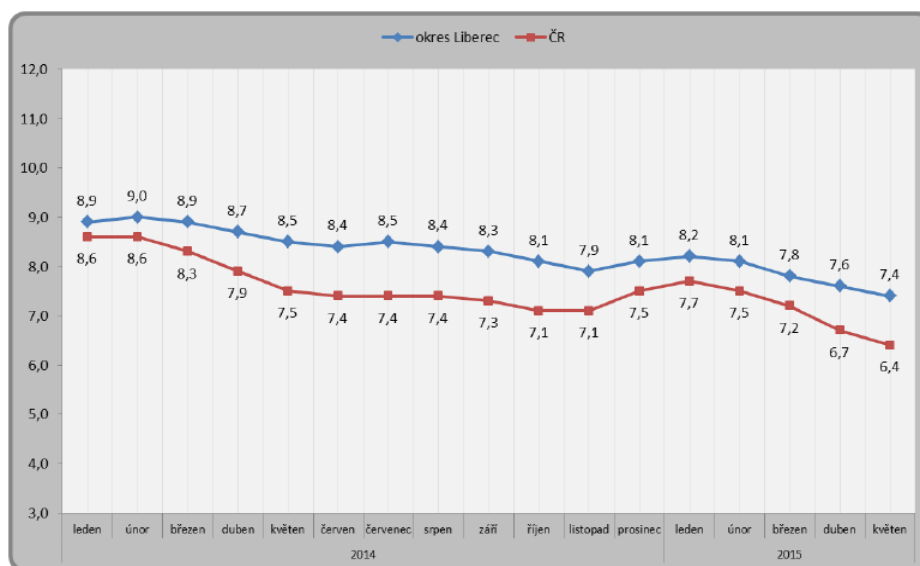
	Město Liberec	Okres Liberec	Liberecký kraj	ČR
Dosažitelní uchazeči 15 – 64	5 057	8 395	19 558	465 689
Obyvatelstvo 15 – 64	67 663	-	-	-
PNO¹	7,5%	7,4%	6,7%	6,4%
Volná místa	1 667	2 241	5 011	92 701

¹ PNO (podíl nezaměstnaných osob) vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

Dosažitelní uchazeči 15-64: Jedná se o uchazeče o zaměstnání ve věku 15-64, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy, nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.

Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Liberec v porovnání se situací v České republice nám demonstruje následující graf. Dlouhodobě je v okrese Liberec vyšší podíl nezaměstnaných osob, než jsou průměrné hodnoty v ČR. Za poslední rok a půl však hodnoty klesají a v porovnání s lednem 2014 klesl podíl nezaměstnaných osob v libereckém okrese o 1,5%.

Měsíční vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Liberec a ČR v letech 2014 – 2015 (v %)

Bytová politika města v minulosti nepočítala se sociálními dopady privatizace. Dnes je běžnou praxí, že pronajímatelé bytů v soukromém vlastnictví považují při sjednání nájemní smlouvy úhradu kauce ve výši 1 až 4 měsíčních nájmů. Nemajetné rodiny či jednotlivci tak stěží nacházejí bydlení, využívají vícegeneračního bydlení, dlouhodobého bydlení na ubytovnách nebo se obrací na ty vlastníky nemovitostí, kteří kauce buď nevyžadují vůbec, nebo v nižších částkách. Romské rodiny se k tomu ještě potýkají s výraznou diskriminací na trhu s byty. Východiskem pro mnoho lidí je pak hledání bydlení u pronajímatelů, kteří jsou ochotni (a mnohdy účelově) ubytovat sociálně slabé rodiny či jednotlivce. Jedná se pak většinou o domy s horším technickým stavem, nízkou kvalitou bydlení a především o byty s vysokými nájmy.

Privatizace bytového fondu v Liberci započala pozvolna v roce 1992, když začaly přecházet bytové domy z BPML na město Liberec. Masověji se začalo privatizovat v roce 1996 a od tohoto roku bylo zprivatizováno 16.950 bytových jednotek. V současné době město Liberec vlastní 1.219 bytů. Z tohoto počtu je 222 bytů standardních a zbylých 997 bytů tvoří byty podporované, rozdělené do několika kategorií podle jejich určení. Pravidla pro přidělování městských bytů upravuje dokument „Hospodaření s byty ve vlastnictví statutárního města Liberec“ schválený 4. 3. 2014 Radou města Liberec, který určuje podmínky pro jednotlivé kategorie.

Přehled počtu bytů v jednotlivých kategoriích uvádí následující tabulka:

Kategorie městských bytů	Počet bytových jednotek	Výše nájmu za 1 m ²
Standardní byty – z toho 2 pro azylanty	222	63,16 Kč
Startovací byty – z toho 6 pro azylanty	168	76,65 – 78,58 Kč
S věcně usměrňovaným nájemným	228	78 Kč
Pro příjmově vymezené osoby	93	25,02 Kč
Služební byty	26	78 Kč
Zvláštního určení a upravitelné (bezbariérové)	125	25,02 – 54,40 Kč
Zvláštního určení – domy s pečovatelskou službou	324	23,42 Kč
Na půl cesty	16	24,65 Kč
Vstupní byty	6	24,65 Kč
Ubytování nízkého standardu – přístřeší	11	45,51 Kč
Celkem	1.219	

Lidé v hmotné nouzi mají možnost čerpat sociální dávku „doplatek na bydlení“ vyplácený Úřadem práce za splnění zákonem daných podmínek. Vzhledem k tomu, že výši nájemného v soukromých bytech není možné regulovat, koresponduje výše doplatku na bydlení do značné míry s částkami, které si soukromí pronajímatelé určují. Důsledkem těchto procesů je nejen odčerpávání vyššího objemu sociálních dávek určených na bydlení, ale i vypěstovaná závislost lidí v hmotné nouzi na poskytnutých dávkách a minimální motivace měnit svou životní situaci a hledat si legální zaměstnání. V případě, že by si člověk pobírající dávky hmotné nouze zajistil zaměstnání, překročil by příjmovou hranici pro přiznání dávek, nedokázal by pak zaplatit nájemné a další výdaje své rodiny a ohrozil by tak její existenci.

V roce 2015 vešla v platnost novela zákona o hmotné nouzi upravující mimo jiné možnost čerpání doplatků na bydlení v případě, že žadatel bydlí na ubytovně. Dávku v tomto případě může žadatel získat pouze v případě, že ubytovací zařízení splní požadavky zákona o ochraně veřejného zdraví a bude-li s poskytováním doplatku na bydlení souhlasit obec, na jejímž území se ubytovací zařízení nachází. Toto opatření vešlo v platnost od 1. 5. 2015. V průběhu ledna 2015 proto oslovila Krajská hygienická stanice 22 vytipovaných ubytoven na území města Liberce s doporučením zaevidovat provozní řád ubytovacího zařízení a předložit jej ke schválení. O toto posouzení nakonec požádalo 25 ubytovacích zařízení a všechny žádosti byly vyřízeny kladně. Město Liberec se nepřiklonilo k žádným razantním řešením v podobě plošného zamítání vyplácení doplatků tak, jak to udělala některá jiná města.

Neexistují žádné statistiky nebo analytické dokumenty, které by mapovaly vývoj počtu sociálně vyloučených lidí na území města Liberce. K dispozici jsou však materiály věnující pozornost vývoji početnosti romské menšiny. Zde je však nutné dodat, že ne všichni Romové jsou sociálně vyloučení a ne všichni sociálně vyloučení jsou Romové.

Zpráva o stavu romské menšiny Libereckého kraje za rok 2014 uvádí, že v Liberci je odhadovaný počet Romů 2.500 osob, z toho je 1.750 osob sociálně vyloučených. Dřívější materiály však hovoří o číslech vyšších – Zpráva ze stacionárního výzkumu realizovaného pro organizaci Člověk v tísni v roce 2004 uvádí kvalifikovaný odhad ve výši 5.000 osob (údaj opřený také o mapování tehdejšího Romského komunitního centra), Analýza romských komunit Libereckého kraje z roku 2007 uvádí počet Romů 3.300. Přestože je velmi složité odhadovat počty Romů, z rozhovorů s terénními pracovníky a jinými oslovenými odborníky však vyplývá, že počet Romů v Liberci neklesá a přiklání se spíše k odhadům ze starších analýz.

Pokud bychom měli hovořit o **lidech ohrožených sociálním vyloučením**, jedná se dle kvalifikovaných odhadů o **6 až 7 % obyvatel Liberce**. Do této skupiny jsou zahrnováni lidé žijící v chudobě, lidé dlouhodobě nezaměstnaní, zadlužení, a/nebo závislí na sociálních finančních transferech – jedná se především o etnické menšiny, seniory a osoby s nízkými kompetencemi pro řešení životných situací.

Určitým kvantifikovaným pohledem na věc může být statistika Úřadu práce týkající se dávek hmotné nouze. Na tyto dávky mají nárok osoby či rodiny, které nemají dostatečné příjmy a jejich celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si nemohou tyto příjmy z objektivních důvodů zvýšit (uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svojí nelehkou situaci vlastním přičiněním.

Pracovníci Úřadu práce odhadují, že dvě třetiny žadatelů o dávky hmotné nouze tvoří Romové (připsaná etnicita) a další podstatnou skupinou žadatelů jsou matky na rodičovské dovolené. Nermalou skupinu žadatelů tvoří i mladí dospělí, kteří se chtějí osamostatnit, avšak stále studují, nemají vlastní příjmy a spoléhají se na sociální dávky. V některých případech je takové čerpání dávek i účelové, kdy rodiče uzavřou se svým potomkem podnájemní smlouvu a prohlásí, že nesdílí společnou domácnost, přestože bydlí v jednom domě nebo bytové jednotce.

Počet žadatelů o dávky hmotné nouze neustále narůstá (viz tabulka).

	2014		2015	
	Březen	Duben	Březen	Duben
Příspěvek na živobytí	2615	2503	2680	2646
Doplatek na bydlení	1308	1234	1351	1454
Mimořádná okamžitá pomoc	75	77	56	72

Výše doplatků na bydlení změnou zákona o hmotné nouzi stoupá. Výše dávky není zastropovaná, závisí na městské části a cenách místně obvyklých. Tento fakt vede mimo jiné ke zvyšování nájmů ze strany pronajímatelů, což dokládá i pozorování pracovníků ÚP – lidé se stěhují do stále dražších bytů či domů. Na straně nájemců se pak setkáváme s nízkou motivací k šetření s energiemi – je možnost čerpat sociální dávky na úhradu nákladů spojených s užíváním bytu a to i ročních vyúčtování služeb. U doplatku na bydlení mají žadatelé možnost určit tzv. zvláštního příjemce dávky, tedy třetí stranu, na jejíž bankovní účet bude dávka poukázána. Tento institut byl vyvinut jako prevence zadlužování osob na úhradách nákladů spojených s bydlením. Celý doplatek na bydlení je pak poukázán přímo na účet pronajímatele a žadatelé je tak znemožněno využít tyto finance na jiný účel než bydlení. Podnět k využití zvláštního příjemce může dát i sám pronajímatel – v tomto případě však musí doložit dlužné nájemné konkrétního žadatele. V případě některých ubytoven jsme se setkali s tím, že lidé v hmotné nouzi byli na ubytovnu přijati pouze v tom případě, že doplatek na bydlení byl poukazován zvláštním příjemcem na účet provozovatele.

Pro území města Liberce, Chrastavy a Jablonného v Podještědí je měsíčně na dávkách hmotné nouze vypláceno cca 14 milionů Kč měsíčně.

Pro zjišťování kriminálně-bezpečnostní situace města se používá tzv. „index kriminality“ (IK), který zohledňuje počet trestných činů na daný počet obyvatel a popisuje koncentraci kriminality na daném území. V porovnání s jinými kraji (s vyloučením Prahy) se Liberecký kraj drží často na prvních příčkách. V následující tabulce uvádíme porovnání s jinými krajskými městy za období leden 2013 – duben 2015. U některých kriminalit je však nutné předpokládat vysokou latenci a jejich nezaznamenání do oficiálních statistik.

	Liberecký kraj	Územní odbor Liberec (okres Liberec)
Násilné trestné činy	2. nejvyšší index	6. místo
Znásilnění	1. nejvyšší index	3. místo
Krádeže vozidel	1. nejvyšší index	3. místo
Loupeže	2. nejvyšší index	11. místo
Fyzické útoky	4. nejvyšší index	9. místo
Celková kriminalita	3. nejvyšší index	11. místo

Podle vyjádření městské policie je možné říci, že z hlediska nápadu trestné činnosti či protiprávního jednání v oblasti přestupků není žádná z ubytoven či bytových domů uváděných v této analýze výjimkou a ve většině případů jezdí policie řešit sousedské spory, veřejný pořádek, pobíhající psi či dopravní přestupky. Žádná z ubytoven či lokalit není vyloženě problémová a z pohledu městské policie nevyžaduje nějakou zvláštní pozornost.

Zároveň je ale nutné brát v potaz i pohled druhý, určitý „pocit bezpečí“ lidí bydlících v okolí ubytoven a vyloučených lokalit. Ten se samozřejmě liší a rozhodně jej nelze hodnotit podle policejních statistik. V tomto ohledu se spíše setkáváme s tím, že lidé sociálně vyloučení – především pak Romové či lidé bez přístřeší – občanům vadí. „Jsou vidět a lezou na nervy“ – nedopouštějí se žádného přestupku nebo trestné činnosti, ale svou přítomností na veřejném prostranství vzbuzují nevoli kolemjdoucích lidí. Tato situace se váže především k centru města, k Fügnerově ulici, kde je běžné postávání hloučků Romů, bezdomovců apod.

Na území města platí od konce roku 2012 obecní vyhláška č. 5/2012 zakazující pití alkoholu na veřejném prostranství. Tato vyhláška dává možnost městským strážníkům alespoň částečně řešit situaci v centru města s lidmi bez přístřeší trávícími čas v parcích – dochází tak k přesunu těchto lidí na jiná místa. Druhým represivním opatřením, které je ukotveno v zákoně o přestupcích, je možnost zákazu pobytu na území města z důvodu opakovaného páchání přestupků.

3. Sociální vyloučení

Analýza vychází z konceptu sociálního vyloučení. Sociální vyloučení znemožňuje lidem sdílet určité sociální statusy či sociální instituce a podílet se na sociálních, ekonomických, politických a kulturních systémech, které podmiňují sociální integraci jedince do společnosti a účast na společenských aktivitách, obvykle znamená i formu sociální izolace. A to jak na makrosociální úrovni, tak i v mikrostrukturální rovině v místních komunitách (devastované prostředí a obydlí, nedostupnost služeb, kolaps podpůrných sítí apod.). Sociálním vyloučením v užším smyslu se rozumí fakt, že společenské styky vyloučených lidí se omezují na kontakty s lidmi, kteří se nacházejí ve stejném postavení jako oni, a i počet těchto kontaktů je zpravidla nižší, než počet kontaktů průměrného jedince z většinové společnosti. Obdobně jako v případě kulturního vyloučení hovoří odborníci o vyloučení ze sdílení sociálního kapitálu společnosti.

Moravec definuje sociální vyloučení jako problém povahy sociální a ekonomické (Moravec 2006)². Ekonomické vyloučení je zdrojem (ale také důsledkem) chudoby a představuje vyloučení ze životního standardu a životních šancí obvyklých ve společnosti či dané kolektivitě. Jednou ze základních forem sociální exkluze je dnes marginalizace na trhu práce. Zejména dlouhodobá nezaměstnanost, nízký příjem a s ním spojená příjmová chudoba patří k formám ekonomického vyloučení. Ekonomické vyloučení se projevuje uzavřením přístupu na trh práce, chudobou a následným uzavřením životních šancí.

---

² Moravec, Š. Nástin problematiky sociálního vyloučení romských populací. In Hirt, T., Jakoubek, M.: Romové v osidlech sociálního vyloučení. Plzeň, 2006.

„Není užitečné chápat problém sociálního vyloučení jako primárně etnický, který je podmíněn etnickými specifiky. Na druhou stranu, nepokládáme za užitečné sociální problém „odetnizovat“, protože etnicita hraje významnou roli při konstruování obrazu obyvatel vyloučených míst. Také pro systémové aktéry z řad veřejnoprávních institucí by toto vymezení mělo být stěžejní. Takto s ním totiž pracuje i oficiální diskurs sociální politiky Evropské unie.³ Sociální vyloučení je v něm chápáno jako komplexní jev, důsledek kombinovaného vlivu nezaměstnanosti, nízké vzdělanosti a kvalifikace, nízkého příjmu, neadekvátního bydlení, zhoršeného životního prostředí, vysoké kriminality, nedostupné lékařské péče, kvalitního vzdělávání apod.

Sociální vyloučení se promítá i do fyzického prostoru, sociálně vyloučení obvykle obývají separované a oddělené prostory. Vyloučenou lokalitu určují atributy jejího prostoru (koncentrace osob v nepříznivé sociální situaci, vysoká míra nezaměstnanosti, špatná dopravní dostupnost, nevyhovující bytový fond, nedostatečná občanská vybavenost, nekvalitní životní prostředí a další). Sociálně vyloučené lokality koncentrují vyloučené jedince, kteří jsou obvykle charakterizováni jako příjemci sociálních dávek, objekty sociální práce/intervence, dlouhodobě nezaměstnaní, neplatiči nájemného a další.

Prostorové vyloučení je nejzřetelnějším projevem sociální exkluze. Sociálně vyloučené osoby obvykle žijí v lokalitách, které se vyznačují nízkou kvalitou bydlení. Tyto lokality mohou mít podobu městské části, ulice, anebo jednoho či více objektů (domů). Ve většině případů se v těchto lokalitách lidé ocitají nedobrovolně, a to v důsledku zamýšleného či nezamýšleného jednání místní samosprávy či v důsledku ostatních faktorů sociálního vyloučení (zejména v důsledku vyloučení ekonomického).

Na sociální vyloučení, na proces sociálního vylučování, je důležité nazírat jako na oboustranný proces. Ze strany společnosti se jedná o odsouvání určitých osob na okraj společnosti (marginalizace) nebo mimo ni (exkluze), ze strany sociálně vyloučených se jedná o volbu určitých životních strategií. Proto na sociálně vyloučené nelze pohlížet pouze jako na oběti, ale jako na sociální aktéry, kteří volí tvář v tvář svému vyloučení určité strategie. Často se přitom stává, že strategie, která je v dané situaci individuálně racionální, je z hlediska hlavního proudu společnosti maladaptivní. Obyvatelé sociálně vyloučených míst podléhají různým vlivům, na jedné straně jsou do lokalit segregováni, na druhou stranu mezi nimi „putují“. Působí na ně vlivy, které již byly popsány v teorii tzv. tisků a tahů. Na jedné straně jsou motivováni různými „lákavými“ pobídkami, jako je vůbec možnost získat bydlení, pobývat v prostředí s blízkými a příbuznými, možnost získat alespoň nějakou práci apod., na druhé straně jsou z některých míst cíleně vytěšňováni a jejich přemísťování je reaktivní a má nucený charakter. Utváří své strategie uprostřed mnohdy protichůdných tlaků a není překvapením, že se ocitají v roli těch, kteří improvizují a uchylují se k různým

---

³ Mareš, P.: Co s konceptem sociální exkluze v české společnosti? In Mareš, P. (ed.): Sociální reprodukce a integrace: ideály a meze. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

životním provizoriím – to se samozřejmě projevuje v oblasti zajištění základních potřeb, k nimž patří bydlení, zajištění obživy a péče o rodinu.“⁴

Ačkoli se předkládaná analýza zabývá především deskripcí v oblasti bydlení, jedním z hlavních znaků objevujících se u obyvatel sociálně vyloučených lokalit je nízký stupeň dosaženého vzdělání. Mnohdy se jedná o obyvatele, kteří mají pouze základní vzdělání a to často pouze v základních školách praktických. Pro rodiče s těmito charakteristikami je pak vzdělání jejich dětí na nižších místech hodnotového žebříčku. Je to dáno tím, že rodiče řeší jiné základní životní potřeby, jako je potřeba stabilního bydlení nebo základní přežití a významnou roli také hraje zkušenost rodičů s vlastním zapojením do vzdělávacího systému. Jak je zmíněno ve výčtu jednotlivých lokalit v analýze, děti z těchto míst často docházejí do základních škol praktických. Důraz na vzdělání a zmapování situace ve vzdělání dětí z těchto lokalit je tedy jedním ze zásadních faktorů, který určí, jak budou děti úspěšné při případném vymanění se z bludného kruhu sociálního vyloučení.

Pakliže v rámci této analýzy hovoříme o Romech, vycházíme z definice používané MPSV a jinými subjekty: „Za Roma považujeme takového jedince, který se za Roma sám považuje, aniž by se nutně k této příslušnosti za všech okolností (např. při sčítání lidu) hlásil, a/nebo je za Roma považován významnou částí svého okolí na základě skutečných či domnělých (antropologických, kulturních nebo sociálních) indikátorů. Jedná se o odborný odhad pozorovatele založený na konkrétní znalosti prostředí a souvislostí.“

3.1. Sociální služby

Sociální služby se zaměřují na nejrůznější cílové skupiny uživatelů, pro tuto analýzu jsou relevantními službami pouze ty, které se specificky zaměřují na osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a osoby sociálním vyloučením ohrožené. Následující výčet nám osvětlí náplň a význam jednotlivých druhů sociálních služeb a představí jednotlivé poskytovatele, kteří na území města působí. Služby podléhají povinnosti registrace u příslušného krajského úřadu a musí naplňovat podmínky stanovené zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

---

⁴ Šolková, B. (SocioFactor s.r.o.): Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji, 2013

Sociální služby jsou významným prostředkem k sociálnímu začleňování – tedy procesu, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.

Sociální služby jsou cestou k řešení nepříznivé situace v sociálně vyloučených lokalitách, kde se setkáváme s řadou problémů a jejich kumulací – nezaměstnaností, nízkými příjmy, zadlužeností, nevyhovující kvalitou bydlení a rizikem jeho ztráty, omezenou sociální mobilitou, nedostatečným právním povědomím, obtížemi při kontaktu s institucemi, případně s výskytem sociálně patologických jevů a problémů v oblasti vzdělávání. Sociální služby mohou přispět ke zlepšování sociálních dovedností osob ohrožených sociálním vyloučením, jejich životní úrovně, k překonávání sociální izolace a předcházení negativním jevům. Je však nutná spolupráce uživatele služby a jeho vlastní vůle svou životní situaci měnit. Minimálním cílovým stavem sociálních služeb je zastavení zhoršování situace, se kterou si osoby sociálně vyloučené, nebo sociálním vyloučením ohrožené, nedokáží samy poradit. Cílem služeb je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

Terénní programy (TP)

Nejčastější službou, která je poskytována v prostředí sociálně vyloučených míst jsou terénní programy definované v § 69 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Představují soubor činností, které mají primárně stabilizovat situaci uživatele (zastavit zhoršování jeho životní situace) a dále posilovat jeho kompetence pro efektivní řešení a zlepšení jeho situace.

Služba je realizována terénními (sociálními) pracovníky v přirozeném prostředí klienta, kde je možné lépe porozumět situaci, ve které se klient nachází. Služba obsahuje i výrazný podíl depistáže, tedy aktivního vyhledávání potenciálních uživatelů služby v terénu, nabízení podpory a monitoring situace v lokalitách jako celku. Prostřednictvím metod individuálního sociálního poradenství a podpory se uživatel společně s pracovníkem snaží identifikovat své problémy, hledat možnosti řešení a zdroje, které lze k řešení využít. Uživatel se na řešení vlastní životní situace aktivně podílí a rozhoduje o jednotlivých krocích spolupráce. Nejčastějšími tématy spolupráce uživatelů s terénními programy bývá řešení dluhů a prevence jejich vzniku, problémy spojené s bydlením, návrat nebo vstup na trh práce, doprovody a podpora při jednání s úřady a jinými institucemi, orientace v sociálním a právním prostředí, osvojení sociálních dovedností apod.

Poskytovatelé terénních programů se zavazují k poskytování těchto činností: ⁵

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, jako je:
  - 1) pomoc při vyřizování běžných záležitostí,
  - 2) pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob,
  - 3) sociálně terapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních sociálních schopností a dovedností, podporujících sociální začleňování osob,
  - 4) poskytování informací o rizicích spojených se současným způsobem života a snižování těchto rizik; v případě uživatelů návykových nebo omamných a psychotropních látek prostřednictvím metod přístupu minimalizace škody.

Služba se zaměřuje na spolupráci s jednotlivci různých věkových kategorií, má poměrně široký záběr a rozsáhlé spektrum problémů na které je schopna reagovat. Vhodná kapacita je 25 dlouhodobých klientů na jednoho pracovníka, přičemž tento pracovník spolupracuje s dalšími klienty v rámci krátkodobých zakázek.

Na území města Liberce poskytuje tuto službu ve vztahu k cílové skupině osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách pět neziskových organizací:

- Člověk v tísni (od roku 2002)
- D.R.A.K. (od roku 2007)
- Naděje (od roku 2009)
- Most k naději (od roku 2010)
- Romodrom (od roku 2012)

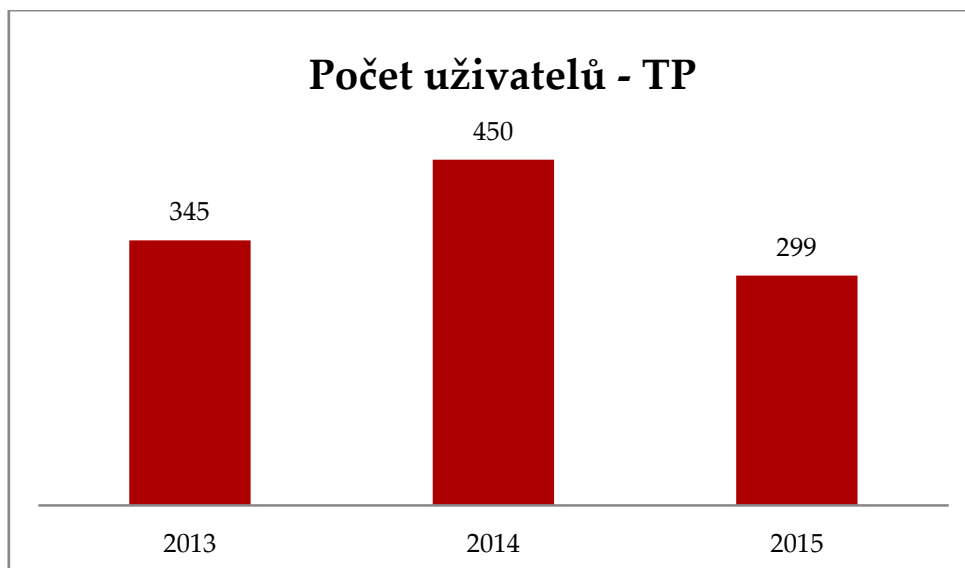
Naděje realizuje svou službu pouze v městské ubytovně v Kateřinkách a její působnost se zaměřuje pouze na osoby zde ubytované. Nejedná se tedy o klasickou podobu terénních programů. D.R.A.K. má cílovou skupinu pro své služby široce definovanou, kromě osob ohrožených sociálním vyloučením pracuje také s lidmi se zdravotním postižením.

Vývoj kapacity služby terénních programů v posledních třech letech nám demonstruje následující graf obsahující souhrnné informace za všechny poskytovatele TP, údaje za rok 2015 jsou za období leden – duben. V roce 2013 byl výrazný propad financování sociálních služeb a projevilo se to na personálním zabezpečení služby a tím pádem i na kapacitě služby. V následujícím roce stoupl počet uživatelů o více než 100 osob. V letošním roce již terénní programy evidují dvě třetiny uživatelů služby oproti roku 2014.

---

⁵ Zdroj: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

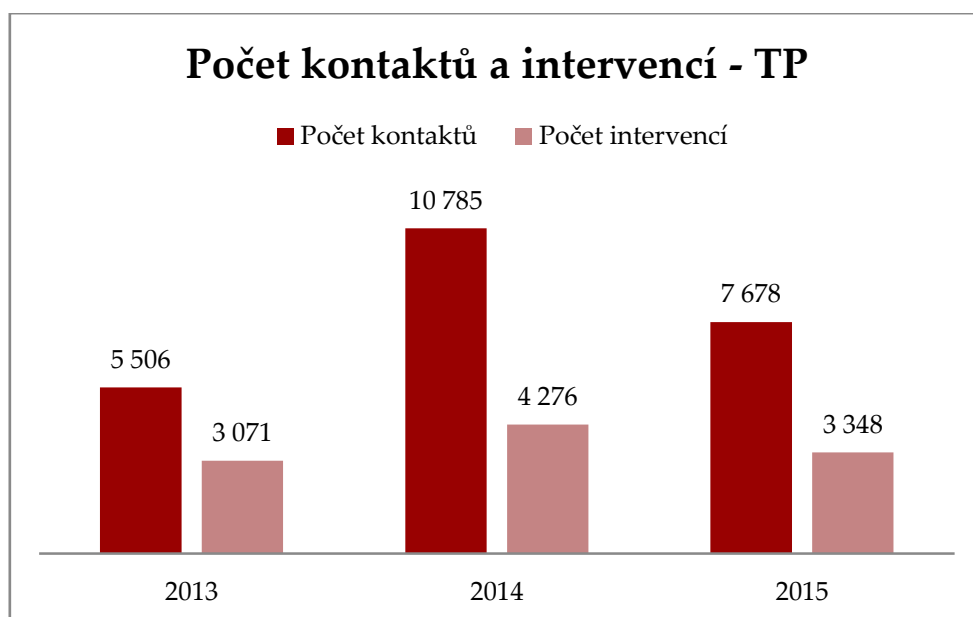

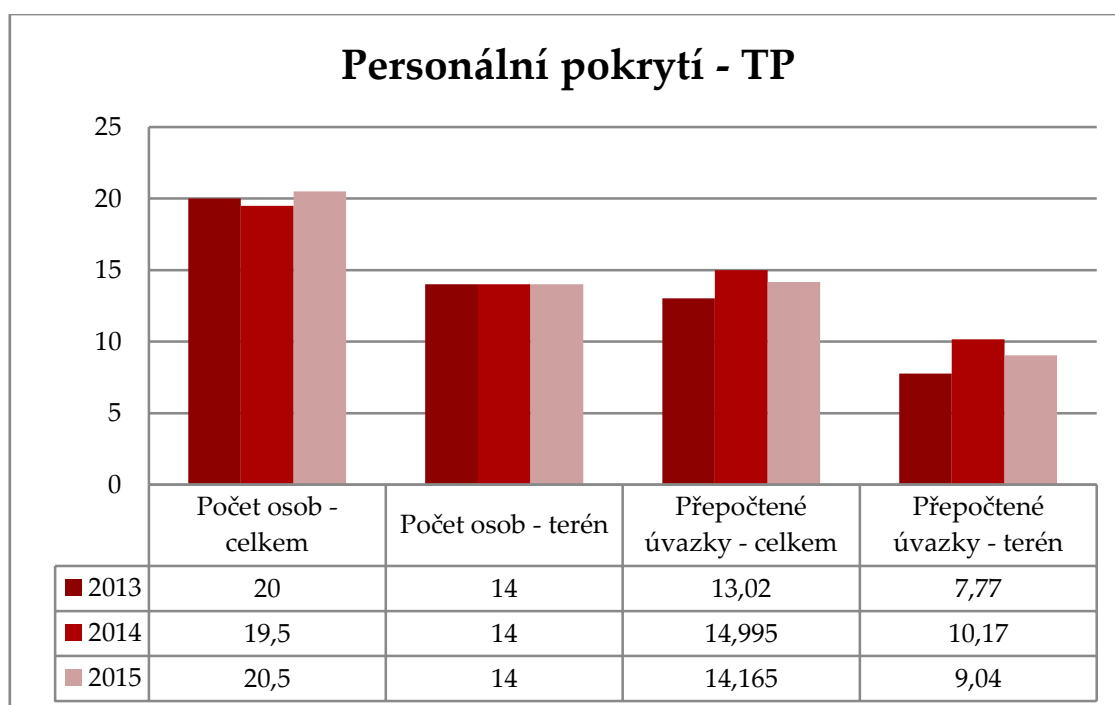
Uživateli terénních programů jsou jednotlivci starší 18 ti let, v některých případech za uživatelem služby může být i celá rodina, která ze služby druhotně profituje. Objem práce s uživateli lépe demonstrují údaje o kontaktech a intervencích.

Kontakt je oboustranná interakce s uživatelem služby či s potencionálním zájemcem o službu nad 10 minut. Kontakty mohou mít podobu osobní, telefonickou, písemnou nebo elektronickou a nenačítají se. Kratší činnosti směrem k uživateli služby nevykazují.

Intervence je vnější zásah pracovníka v procesu změny životního stylu uživatele služby – v jeho či bez jeho přítomnosti, které trvá 30 a více minut. O intervenci je veden písemný záznam v osobní dokumentaci uživatele, přičemž administrativní úkon se jako intervence nevykazuje. Intervence také může mít podobu osobní, telefonickou, písemnou či elektronickou. Intervence se načítají. Tzn., že každých 30 minut se započítává jako další intervence. Například intervence v rozsahu 30 – 59 minut je zdokumentována jako jedna intervence. Skupinový rozhovor se třemi osobami v délce 65 minut je pak vykazován jako dvě intervence u třech uživatelů služby.

Vývoj pracovníků v přímé péči se od roku 2013 výrazně mění. Na tomto vývoji se podílí výhradně financování sociálních služeb. V roce 2013 došlo k výpadku financování díky ukončení individuálních projektů kraje na realizaci sociálních služeb v předchozím roce a neexistence navazujících projektů. Dotační program MPSV nedokázal tyto výpadky pokrýt a poskytovatelé se zaměřovali na snižování pracovních úvazků.

Graf demonstruje změny ve vývoji počtu pracovníků a přepočtených úvazků v přímé péči. Tzn. osob, které se přímo podílejí na výkonu služby směrem k uživatelům, bez provozního

personálu. Vzhledem k tomu, že Naděje poskytuje nepřetržité služby pouze obyvatelům ubytovny v Kateřinkách, uvádíme v grafu údaje i bez této služby. V letošním roce působí v terénu 14 pracovníků v 9,04 přepočtených úvazků. Je nutné si však uvědomit, že D.R.A.K. pracuje s širší cílovou skupinou a Most k naději pracuje nejen v Liberci, ale také na Frýdlantsku a kombinuje práci ve vyloučených lokalitách s prací s lidmi bez přístřeší.

S ohledem na skutečnosti zjištěné při terénním šetření a z rozhovorů se zapojenými místními aktéry vyplývá, že je kapacita služby terénní programy pro Liberec nedostatečná. Ideálním stavem by byla činnost min. 10 sociálních pracovníků na plný úvazek, kteří by se zaměřovali pouze na Liberec. Velmi žádoucí pak je vhodná koordinace a spolupráce poskytovatelů sociálních služeb se sociálními pracovníky města.

Směrem k lidem bez přístřeší probíhá terénní sociální práce – streetwork v omezené míře. Blíže tuto problematiku popisujeme v kapitole č. 5 této analýzy. V ideálním případě by měl být terénní program personálně zajištěn min. 2 sociálními pracovníky na plný úvazek směrem k osobám bez přístřeší. Nabízí se také možnost obohacení této služby o sociálního zdravotního pracovníka, který by lidem na ulici poskytoval základní podporu i ve zdravotní oblasti.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS)

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS) vymezuje § zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Tato služba se zaměřuje na rodiny s dětmi, jejichž vývoj je ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, absence či nízké kvality rodičovských kompetencí nebo zde existují další negativní vlivy. Služba je charakteristická intenzivní sociální prací v přirozeném prostředí rodin dětí s velkou časovou náročností.

Obsahem spolupráce je získání sociálních a rodičovských kompetencí, zlepšení života dítěte, zlepšení úspěšnosti dítěte ve vzdělávání, hospodaření rodiny, prevence zadlužení a ztráty bydlení, a další činnosti směřující k dosažení žádoucích změn ve fungování rodiny jako celku.

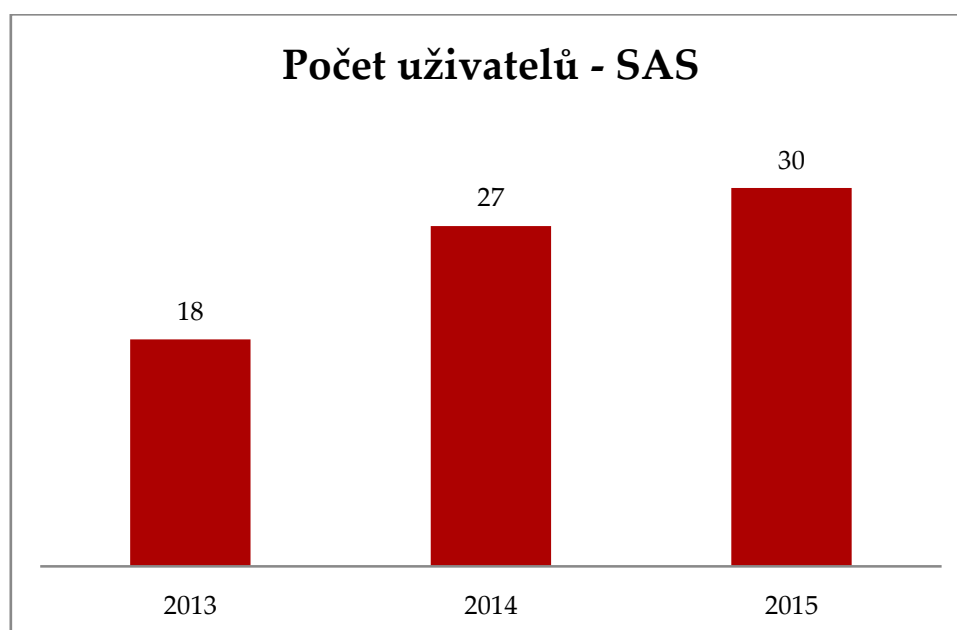
Spolupráce pracovníka s klientskou rodinou, která předpokládá velkou časovou dotaci jednotlivých setkání a jejich větší frekvenci (osobní konzultace i několikrát týdně), zpravidla trvá 6 měsíců a v případě potřeby je prodlužována. Jeden pracovník může takto efektivně pracovat přibližně s 10 rodinami.

Služba závazně obsahuje tyto základní činnosti:⁶

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

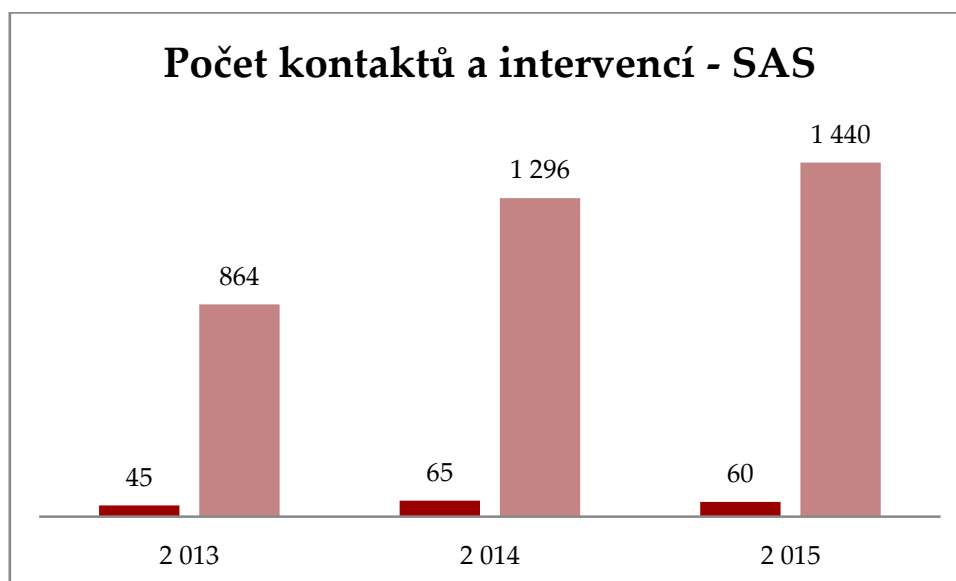
Služby terénní programy a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi se v terénu velmi vhodně doplňují. Nezřídka se stává, že uživatelé jsou nejprve v kontaktu s terénními programy a teprve po rozklíčování situace klienta je mu navržena jako vhodná služba SAS a klientská rodina přechází do jiné služby. U obou služeb je velmi vhodná spolupráce s dalšími sociálními službami (např. nízkoprahová zařízení, azylové domy) a spolupráce s úřady a institucemi v místě (OSPOD, sociální kurátoři, pedagogicko-psychologické poradny, školská zařízení, probační a mediační služba, Úřad práce, městské a obecní úřady, policie apod.).

Tuto službu v době zpracování analýzy poskytuje na území města pouze jedna organizace o.s. D.R.A.K. s jedním pracovním úvazkem. Primárně se organizace zaměřuje na rodiny s dítětem se zdravotním postižením, ale pracuje i s cílovou skupinou osob sociálně vyloučených, žijících především na ubytovnách. V minulosti službu zaměřenou na sociálně vyloučené rodiny realizovala o.p.s. Člověk v tísni, avšak z důvodu nedostatku finančních prostředků realizaci služby ukončila.

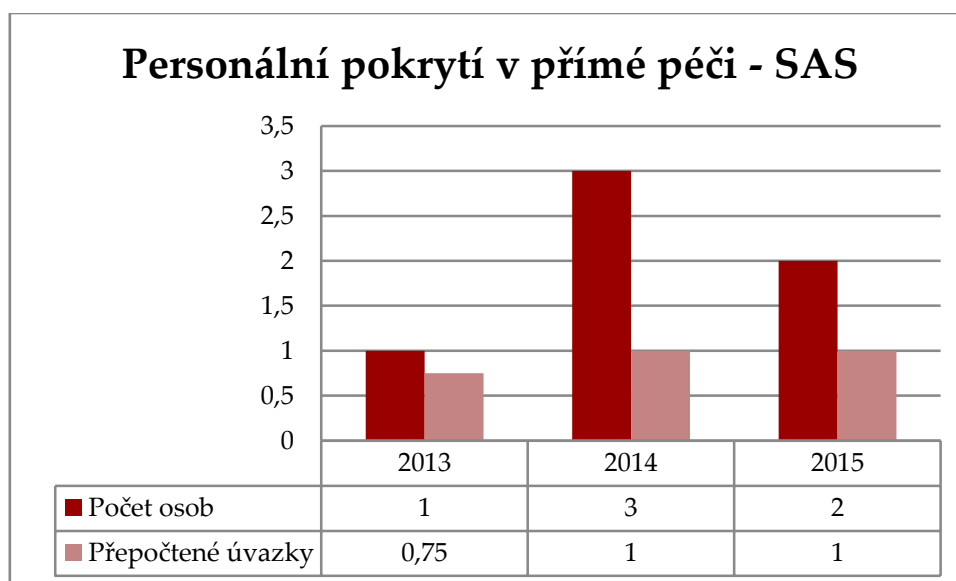

⁶ Zdroj: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Vývoj počtu uživatelů služby SAS je vzestupný, v letošním roce za období leden až duben již služba eviduje vyšší počet uživatelů než v předchozím roce. Zájem o službu roste, nicméně personální obsazení této služby je značně poddimenzované.

Na území města Liberce v letošním roce ve službě SAS pracují dva terénní pracovníci, v úhrnu však mají pouze jeden celý úvazek. Město Liberec by mělo této službě věnovat větší pozornost. Vhodné propojení činnosti OSPOD a sanace rodin přímo v terénu službou SAS napomáhá efektivnímu předcházení sociálnímu vyloučení a dává šanci dětem na adekvátní rozvoj v rodinném prostředí.

Z výpovědí oslovených aktérů a z kvalifikovaných odhadů vyplývá, že je v Liberci cca 200 rodin, které jsou již nyní vhodnými kandidáty na spolupráci se službou SAS. Ideálním stavem tedy je činnost 10 sociálních pracovníků na plný úvazek v této službě.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM)

Třetí sociální službu nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM) rovněž definuje Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách §62. NZDM poskytují ambulantní služby dětem a mládeži ohrožených sociálním vyloučením. Služba je určena především rizikovým, neorganizovaným dětem a mládeži, které jsou ohroženy sociálně patologickými jevy nebo mají vyhraněný životní styl neakceptovaný většinovou společností.

Služba je poskytována ambulantně a základním prostředkem pro navázání kontaktu s cílovou skupinou jsou volnočasové aktivity vhodně přizpůsobené věkové kategorii klientů služby. Cílem služby je zlepšit kvalitu života dětí a mládeže předcházením či snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících s jejich způsobem života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky, aby v případě zájmu mohli klienti řešit svou nepříznivou sociální situaci. Služba se poskytuje zcela bezúplatně a pro zachování principu nízkoprahovosti je možné ji poskytovat anonymně.

Služba obsahuje tyto základní činnosti:⁷

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Okamžitá kapacita zařízení se ve většině případů odvíjí od velikosti prostor, ve kterých je poskytována a personálním obsazením služby. Cílovou skupinou tohoto typu služby mohou být děti a mládež ve věku 6 – 26 let, jednotlivá zařízení však mohou svou cílovou skupinu specifikovat dle svého zaměření, případně podle zdroje financování (např. podpora z ESF vyžadovala v minulém programovacím období pouze cílovou skupinu 15 – 26 let).

Přínosem této služby je především prevence kriminality, prevence sociálního selhávání ve společnosti, motivace ke vzdělávání a naplnění volného času jinak neorganizované mládeže a dětí a jejich osobnostní rozvoj.

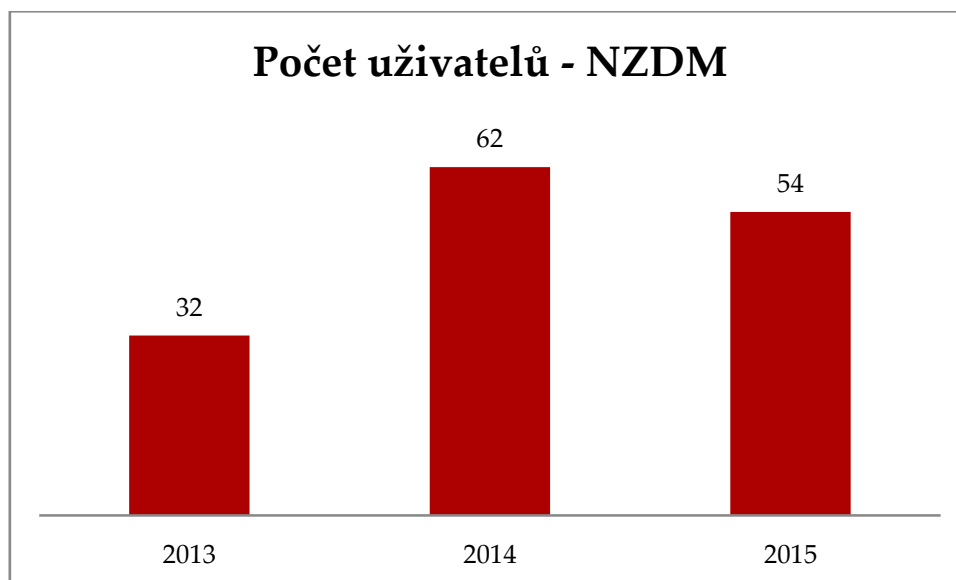
⁷ Zdroj: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Na službu NZDM se často pohlíží jako na sociální službu, která sanuje děti ze sociálně vyloučených lokalit, což ale tak mnohdy není, respektive zacílení NZDM je mnohem širší. Cílovou skupinou služby jsou obecně děti a mládež ohrožené sociálně patologickými jevy. Rozdílnost v přístupu pak vidíme u jednotlivých zařízení a stejně tak tomu je i v případě dvou libereckých zařízení.

V Liberci jsou k červnu 2015 v provozu dvě NZDM.

- Člověk v tísni má NZDM „V Kleci“ v ulici Pionýrů, tedy přímo v potřebné lokalitě rochlického sídliště a jeho kapacita je 20 osob v jeden okamžik. NZDM je v provozu každý všední den od roku 2010 a dochází sem především děti a mládež ohrožené sociálním vyloučením nebo pocházející ze sociálně vyloučených lokalit.
- Maják o.p.s. NZDM Zapes v Konopné ulici v Ruprechticích je v provozu od roku 2010. Otevřeno má každé úterý až čtvrtek a své uživatele získává především přes programy primární prevence, které organizace realizuje na základních školách. Zde je tedy cílová skupina široká, dochází sem děti z celého Liberce (např. v roce 2013 větší skupina z Vratislavic, poté z Ještědské, Hanychova atd.). Zařízení navštěvuje pouze pár dětí ze sociálně vyloučených lokalit.

Následující graf nám ukazuje vývoj v počtu uživatelů NZDM „V Kleci“.

Dle kvalifikovaných odhadů je v Liberci **1200 dětí, pro které je vhodná služba NZDM.** Stávající kapacita zařízení nemůže tuto poptávku pokrýt. Vhodný by byl **provoz pěti zařízení** vhodně umístěných na území města tak, aby reflektovala rozmístění sociálně

vyločených lokalit a vyšší koncentraci lidí v daném místě. Aktuálně se nabízí tato místa – centrum města, Františkov – Hanychov, Dobiášova ulice, Pavlovice – Ruprechtice, Vesec – Doubí.

Sociální práce na obci, doplňkové činnosti

Odbor sociální péče vykonává státní správu v oblasti sociálně – právní ochrany dětí, funkci veřejného opatrovníka u osob zbavených nebo omezených ve způsobilosti k právním úkonům a vykonává také sociální práci ve smyslu zákona o hmotné nouzi a o sociálních službách s tím rozdílem, že nepodléhá registraci sociální služby a nutnosti zpracovávat standardy kvality. Aktuálně je na oddělení zaměstnáno 11 lidí včetně vedení, kteří do určité míry vykonávají terénní sociální práci. Zaměřují se především na osamělé seniory, lidi bez přístřeší a čtyři zaměstnanci jsou pověřeni agendou veřejného opatrovníka. Počet lidí zbavených svéprávnosti či s omezenými právy k právním úkonům narůstá, aktuálně je to cca 100 lidí.

Samotné registrované sociální služby nemohou postihnout celé spektrum potřebné podpory, mnohé činnosti nelze v rámci registrované služby realizovat. Proto hovoříme o tzv. návazných či doplňkových činnostech, které jsou pro efektivní podporu sociálně vyloučených osob podstatné.

Doplňkové činnosti většinou realizují poskytovatelé sociálních služeb, neziskové organizace, ale i město samotné prostřednictvím svých příspěvkových organizací či sociálního odboru.

Mezi tyto aktivity lze zařadit:

- Předškolní klub pro děti ze sociálně vyloučeného prostředí (Člověk v tísni, o.p.s.) Děti docházejí do těchto klubů v dopoledních hodinách. Vhodnou pedagogickou formou získají základní znalosti pojmů, které pak děti využijí při učení se čtení a matematiky. Zároveň je kladen důraz na rodiče, kteří překonají nedůvěru ve vzdělávací systém. Nejedná se o náhradu mateřské školy, předškolní klub má motivovat rodiče i děti k nástupu do MŠ.
- Doučování (Člověk v tísni, o.p.s.) - Jedná se o doučování v rámci nějaké instituce například NZDM, volnočasový klub, atd. Individuální forma probíhá v přímo v rodinách v lokalitách. Vhodné je, aby u individuálního doučování byli i rodiče dětí a naučili se jak se s dětmi učit.
- Klub matek (Člověk v tísni, o.p.s.)
- Volnočasové aktivity pro děti a mládež – příměstské tábory, pobytové tábory, výlety, kroužky pro děti z rodin ohrožených sociálním vyloučením

4. Výsledky terénního šetření

Pro mnohé oslovené aktéry je Liberec městem, kde sociálně vyloučené lokality vůbec nejsou. Nenajdeme zde tak jako v některých jiných městech sociálně vyloučené lokality v podobě městských čtvrtí nebo skupin domů, které jsou odříznuté od okolí a kumulují se zde „problémoví lidé“. Omezíme-li však vliv prostorového vyloučení, najdeme v Liberci hned několik lokalit, které jejich okolí i místní odborníci za sociálně vyloučené považují. Jde o jednotlivé domy nebo skupinu dvou až tří domů, které mají zažité vlastní názvy – ve většině případů odvozené od názvu ulice, kde se tyto domy nacházejí. Tyto nemovitosti mají až na výjimky společné rysy, které upoutají především vizuálně. Jedná se většinou o domy, které jsou ve špatném technickém stavu – oprýskaná fasáda, stará okna, ošklivé vchodové dveře po většinu dne otevřené, okolí domu je zanedbané, neuklizené, hromadí se zde odpad různého charakteru. Při pěkném počasí na dvoře posedávají lidé, v okolí domu pobíhají děti bez doprovodu rodičů.

Místa popisovaná v této analýze jsou domy, které v minulosti město odprodalo do soukromého vlastnictví, přičemž noví majitelé do oprav a údržby domů neinvestují vůbec, nebo pouze v nezbytné míře. Byty nenabízí vysokou kvalitu bydlení, často jsou ve špatném technickém stavu či nesplňují základní hygienické požadavky, přesto jsou vlastníky často pronajímány za neadekvátně vysoké nájemné. Neúměru mezi kvalitou bydlení a cenou za nájem těchto bytů vytváří celospolečenské klima, kdy sociálně vyloučení lidé, především Romové, jsou do značné míry diskriminováni na trhu s bydlením. Majitelé nemovitostí jsou si vědomi faktu, že pro tyto lidi je velmi obtížné získat jiné bydlení a nemají příliš na výběr. Zároveň obě strany – pronajímatelé i nájemci – do značné míry spoléhají na možnost čerpání sociálních dávek určených na úhradu nákladů spojených s bydlením, které podstatnou část plateb za bydlení uhradí. Jedná se tedy o neustálý transfer peněz ze státního rozpočtu k soukromým majitelům nemovitostí.

Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR z roku 2015 (tzv. Gabalova zpráva) definuje sociálně vyloučenou lokalitu jako místo, kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách (indikováno počtem příspěvků na živobytí), které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor (indikováno vnější identifikací). Na základě této definice identifikoval Gabalův tým v Liberci čtyři sociálně vyloučené lokality.

V rámci této analýzy zohledňujeme více hledisek pro označení lokality jako sociálně vyloučené:

- Větší kumulace osob nezaměstnaných, pobírajících dávky hmotné nouze
- místo s nízkým komfortem bydlení
- kumulace romských rodin

- místo identifikované okolím jako „dům hrůzy, problémový dům apod. – stigmatizace okolím
- vyšší míra působnosti sociálních služeb
- vyšší výskyt sociálně – patologických jevů

V následující části si představíme místa, kde žijí sociálně vyloučení lidé. Vzhledem k rozmanitosti těchto míst je použita následující kategorizace:

- Sociálně vyloučené lokality
- Potenciálně riziková místa – místa, kde je vyšší míra kumulace osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, momentálně je zde situace stabilizovaná, avšak v budoucnu je možná snadná změna stavu a zhoršení situace. Např. obměnou nájemníků, nárůstem počtu obsazených bytů apod.
- Ubytovací zařízení

4.1. Sociálně vyloučené lokality

Lokalita A

Lokalita v městské části Františkov je všemi oslovenými odborníky označována za sociálně vyloučenou lokalitu. Jde o shluk tří domů v ulici, kde jsou situovány další nevyložené domy – nájemní i rodinné. Nemůžeme zde hovořit o vyloučení prostorovém – lokalita je dobře dostupná, veškerá občanská vybavenost je v dosahu pěší chůzí nebo MHD. Výrazným prvkem však zde je vyloučení symbolické. Domy nesou řadu přezdívek – dům hrůzy, ghetto apod. V této ulici jsme zaznamenali největší kontroverzní postoje okolí k předmětným domům. V ulici najdeme osoby, které si na zdejší stav neustále stěžují, píší stížnosti, jsou ze sousedství frustrováni, ale také osoby, které nemají se soužitím v této ulici problémy a přítomnost sociálně vyloučených obyvatel nevnímají jako něco výjimečného. V době velké migrace v lokalitě (v minulosti zejména ve spojitosti s povodněmi v roce 2010 a příchodem rodin z Chrastavy a okolí) byla situace vnímána jako mnohem horší než dnes.

Zdejší obyvatelé jsou z 85% Romové, najdeme zde několik spřízněných domácností. V místě je značná migrace, lidé zde bydlí většinou několik měsíců až jeden rok. Dům slouží jako určitá vstupní stanice pro rodiny přicházející ze širokého okolí – z Tanvaldska, Frýdlantska, ale i Olomoucka a postupně se odtud stěhují do jiných lokalit v Liberci – často do jiných domů stejného vlastníka. Migrace je především rodinná. Vytápění je tuhými palivy, na dvoře domu jsou nejrůznější hromady předmětů ke spálení. Nejsou výjimečné situace, kdy kolem jedoucí lidé zastaví s vozíkem či dodávkou plnou starého nábytku a nabídnou jej zdejším lidem ke spálení. Spalitelné části zmizí, nespalitelné se na dvoře hromadí.

Téměř všichni zdejší obyvatelé čerpají doplatky na bydlení, mají nájemní smlouvy na dobu určitou s možností prolongace. V případě neplacení nájemného neváhá majitel vypnout přívod pitné vody pro celý dům, k čemuž již několikrát došlo.

Děti si často hrají na dvoře domu a v jeho bezprostředním okolí. Pohyb dětí na ulici je negativně vnímám některými lidmi z okolních domů. Některé děti z lokality chodí na ZŠ Františkov, ostatní do praktické školy v Orlí ulici.

Dům I. je čtyřpatrovým domem ve vlastnictví soukromého podnikatele, má 12 bytů o velikosti 1+1 až 3+1 a aktuálně jej obývá 45 osob, z toho 17 dětí. Nájemné se pohybuje v rozmezí 6.700 – 12.000kč za bytovou jednotku. Dům je ve špatném technickém stavu, průběžně zde intervenuje stavební odbor, který již několikrát udělil majiteli nemovitosti pokuty. Majitel vždy odstraní pouze vytčené závady (neodborné, provizorní opravy některým z nájemníků) a situace se po nějakém čase opakuje. V domě jsou problémy především s protékajícími odpadními trubkami – v minulosti tyto trubky končili v prvním patře a splašky volně vytékaly do domu a sklepních prostor. Pakliže v domě bydlí „slušnější“ rodina, snaží se sjednat pořádek a jeho dodržování – odchodem takovéto rodiny se však situace opět zhoršuje. V minulosti byly suché záchody umístěné v mezipatrech a v bytech byla zavedena pouze studená voda. Nyní jsou již ve všech bytech zřízeny koupelny.

Dům II. Je vlastněn stejným majitelem, jedná se o třípodlažní budovu se šesti byty, kde je situace velmi podobná.

Dům III. Je ve vlastnictví jiné soukromé osoby z Chrastavy, také se jedná o třípodlažní budovu se šesti byty. Situace v tomto domě je považována oslovenými aktéry za lepší, stabilnější.

Odhad počtu lidí žijících v této lokalitě je 80 – 90 osob včetně dětí. Jsou zde časté intervence OSPODu i sociálních služeb. Do lokality dochází Romodrom. O lokalitě se někteří námi oslovení lidé vyjadřují negativně ve spojitosti s drogami. Toto tvrzení nebylo možné potvrdit ani vyvrátit, neboť je to téma nesmírně citlivé a vyžaduje značnou důvěru místních obyvatel. Nicméně se nám podařilo zjistit, že v bezprostředně sousedícím domě, který za sociálně vyloučený považován není, žili v minulosti dealeri drog – dle vyjádření místních obyvatel bylo celkem běžné, že se zde pohybovalo kolem 30 – 40 lidí denně, kteří si přišli zakoupit dávku. Je tedy i možné, že byla přítomnost dealerů v blízkosti lokality podnětem k připsání drogové nálepky lokalitě jako celku. Někteří místní lidé ale mluví o kouření marihuany jako o standardním jevu a to u všech věkových kategorií.

Lokalita B

Lokalita v městské části Vesec tvořená dvěma činžovními domy, má již letitou historii. Lokalita se nachází na okraji města, ale dostupnost škol, školek, obchodů je výborná díky obslužnosti MHD. Do lokality dochází TSP z organizace Romodrom. V sousedství obou domů je umístěna ubytovna popisovaná v další části analýzy. Děti školou povinné chodí do ZŠ ve Vesce a do praktické školy Gollova.

Jeden z domů byl původně určen k demolici, město však od záměru dům zbourat odstoupilo a v roce 2004 jej prodalo i s nájemníky soukromému majiteli. Tento dům je stále v havarijním stavu – sklepení je zatopené, vlhkost a plíseň stoupá zdivem až do druhého patra. Okolí domu i společné prostory jsou neuklizené, se psími výkaly i odpadky. V domě je 8 bytů, dispozičně řešených jako 1+1 až 3+1, které obývá 35 osob včetně dětí. Za bytovou jednotku platí lidé v závislosti na velikosti bytu a počtu nájemníků 6.500 – 10.000Kč měsíčně. Nájemníci topí tuhými palivy. Žijí zde starší lidé – jednotlivci či páry, ale také rodiny s malými dětmi. Některé domácnosti zde žijí několik let, ale najdeme zde i nově přistěhované rodiny přicházející z lokality D. Všichni lidé jsou závislí na dávkách hmotné nouze a pobírají doplatky na bydlení. Někteří lidé si občasně zajistí krátkodobé brigády, ale jejich motivace k zaměstnání je mizivá. Dům před rokem vyhořel, shořela střecha a byty ve vrchním patře byly značně poškozené. Rodiny našly přechodné ubytování především v lokalitě D, částečně se vracely zpět. Majitel opravil střechu a některé byty, vše jen v nezbytně nutné míře a znovu je pronajal. Dle vyjádření lidí z okolí i TSP je v tomto domě hodně rozšířená závislost na alkoholu.

Druhý dům ve vlastnictví jiné osoby je v lepším technickém stavu. V domě je 10 bytů obývaných 42 lidmi – 20 dospělých a 22 dětí, jeden byt je aktuálně volný. Nájemné zde činí průměrně 7.500Kč měsíčně, byty jsou dispozičně řešené jako 1+1 až 3+1. Lidé zde žijí dlouhodobě, někteří nájemníci jsou tu 5 až 7 let, ale i starousedlík, žijící zde 27 let. Většina zdejších nájemníků pochází z Liberce, jedna rodina pochází z Děčína. Nájemníci i sociální

pracovníci mají dobrou zkušenost s jednáním s majitelem. Nájemníci si byty opravují vlastními silami a majitel jim proplácí materiál. Zahrada domu je oplocena a lidé zde udržují pořádek.

Lokalita C

Dům v soukromém vlastnictví v městské části Vesec je od lokality předchozí vzdálený necelých 500m. Dvoupodlažní dům v havarijním stavu nabízí 3 bytové jednotky velikosti 2+1 až 3+1, aktuálně je jeden byt (v dezolátním stavu) volný. V domě žijí spřízněné romské rodiny, celkem zde oficiálně žijí 4 dospělí a 7 dětí. Jedna nájemnice zde žije již 37 let, ostatní zhruba rok. V domě již delší dobu neteče pitná voda z veřejného vodovodu. Využívána je voda ze zdejší studny, kterou si lidé v kbelících nosí do bytů. Stav bytů je katastrofální, všude je cítit plíseň a odpady, mokré zdi dosahují do prvního patra, okna jsou na mnoha místech rozbitá, většinou nedoléhají, někdy vůbec nejdou zavřít. Nájemníci si na vlastní náklady některé nezbytné úpravy dělají sami. Dům není napojen na kanalizaci, jímka za domem je plná a prosakuje. V zahradě domu je několik rozbořených kůlen, které lidé využívají jako sklad dřeva k topení – vzhledem k tomu, že se jedná o rozbitý nábytek, dveře apod. působí značně neuklizeným dojmem. V některých částech dvora se hromadí odpadky. Majitelé mají laxní přístup, neřeší situaci v domě, neinvestují do nutných oprav a spoléhají na situaci zdejších nájemníků – nemají kam odejít a nové bydlení těžko seženou.

Cena za bydlení v tomto domě je stanovena na 6.500 - 8.000 Kč, nájemní smlouvy jsou uzavírány na dobu jednoho roku s možností prolongace. Jeden zdejší nájemník má smlouvu na dobu neurčitou. Všichni nájemníci pobírají doplatky na bydlení. Do lokality občasně dochází Romodrom. Děti z lokality chodí vesměs do praktické školy.

Dům označujeme jako sociálně vyloučenou lokalitu vzhledem k jejímu technickému stavu i značnému riziku nárůstu počtu zdejších obyvatel. Jeden byt je aktuálně volný a s velkou pravděpodobností se sem přistěhují lidé ve stejné sociální situaci jako stávající nájemníci. V jednom z bytů je rovněž vysoká míry pravděpodobnosti přistěhování několika rodinných příslušníků, kteří aktuálně nemají kde bydlet.

Lokalita D

Lokalitu tvoří dva přízemní „tesko domky“, které v minulosti sloužily jako pension pro firemní zaměstnance nedaleké textilky. Před více než 12 lety začala ubytovna fungovat jako komerční prostor pro dlouhodobé ubytování osob a postupně se začala plnit sociálně vyloučenými lidmi. Najdeme ji na okraji městské zástavby v městské části Doubí, prostorově vyloučená je jen částečně. Nedaleko je zastávka MHD, díky které jsou dostupné veškeré služby občanské vybavenosti. Jedná se bezesporu o nejhorší ubytovnu v Liberci, která vykazuje rysy sociálně vyloučené lokality dlouhodobě, což potvrzuje její uvedení v tzv. Gabalově zprávě z roku 2006 i 2015. Z výpovědí lidí vyplývá, že díky změně majitele před třemi lety se situace výrazně zhoršila.

Ubytovna nabízí pronájem buněk, které tvoří dva pokoje o velikosti 24m², vlastní WC a koupelna se sprchovým koutem. Možné je také pronajmout každý pokoj zvlášť. Pokoje primárně nejsou vybaveny, nájemníci mají většinou vlastní nábytek. V případě potřeby je však možné pokoje základním nábytkem vybavit. Ve většině pokojů jsou ubytovány rodiny s dětmi. V jedné z budov je umístěn byt správce, který zde dlouhodobě žije a stará se o základní údržbu domů, dodržování ubytovacího řádu a řešení konfliktů. První z domů má celkem 13 pokojů, druhý dům pak 17 pokojů. Celkem v lokalitě žije 57 lidí včetně dětí, najdeme zde i rodiny vícečetné (např. rodina s pěti dětmi), ve většině případů se jedná o rodiny romské. V době terénního šetření se z lokality odstěhovaly tři rodiny, některé pokoje jsou tedy volné.

Cena za pokoj se v souvislosti s počtem osob na pokoji pohybuje v rozmezí 6.100 – 6.800kč za celý pokoj. Pakliže si rodina pronajme celou buňku, tedy dva pokoje, zaplatí za ubytování částku 10.800kč. Stěny pokojů jsou často plesnivé, oprýskané. Na pokojích jsou zřízeny malé kuchyňské linky, většinou ve špatném stavu. Cena za ubytování se bude v dohledné době zvyšovat z důvodu vysokých nedoplatků za vodu (140.000 Kč za rok). Nájemní smlouvy jsou uzavírány na dobu určitou, na jeden rok s možností prodloužení v případě řádného placení nájemného. Většina lidí pobírá doplatky na bydlení a využívá zvláštního příjemce.

V lokalitě se setkáváme s vyšší mírou migrace, najdeme zde však i rodiny, které zde žijí více než 7 let. Míra nezaměstnanosti je na tomto místě značná, děti docházejí do ZŠ v Doubí nebo ZŠ praktické v Orlí ulici. Často zmiňovaným problémem této lokality je drogová závislost a vyšší míra výskytu infekčních nemocí, častá konzumace alkoholu, špatná péče o děti, domácí násilí a zneužívání sociálních dávek. Lokalita se potýká s kumulací odpadků, nedostatečná kapacita popelnic způsobuje hromadění nepořádku v okolí. Často zmiňované jsou také lichvářské půjčky, které lidé využívají na přestěhování, především na platbu kauce k novému bydlení.

Majitel ubytovny měl v plánu postupně budovy zbourat a na jejich základech postavit ubytovnu novou. Prozatím nenašel shodu v jednání s MML. Správce ubytovny chce vybudovat hřiště pro děti. Do lokality dochází Most k naději a Romodrom.

Lokalita E

Dům v Pavlovicích býval ještě nedávno zcela ve vlastnictví romské velkorodiny, která dům obývá. Z důvodu exekučního řízení byly čtyři pětiny domu vydraženy dvěma dalšími majiteli z Liberce, zbylý podíl má stále jedna osoba zde žijící.

Třípodlažní dům nabízí 4 byty, které jsou obývány příbuzensky spojenými rodinami. Určitý řád v domě držel starý otec, po jeho smrti se situace začala zhoršovat. Dům a jeho okolí prochází ve vlnách období uklizeného stavu a nepořádku. Dům má zahradu, občasně jsou

zde páleny větší ohně, lidé zde suší prádlo, děti ji využívají pro své hry apod. U domu byly kůlny, které byly před několika lety vyklizeny a zbourány. Pozemek je z větší části oplocen (neoplocená strana vznikla demolicí plotu z vedlejšího pozemku, který nyní prochází vydatnou rekonstrukcí), brána však bývá často otevřená a jsou zde rizikové okamžiky spojené s pobíhajícími psy a dětmi, kteří vybíhají do silnice. Dům je v zatáčce, pro projíždějící řidiče to tak není dobře přehledné místo.

Dům má vlastní studnu, v minulosti zde byla řešena epidemie úplavice z kontaminovaného vodního zdroje za přítomnosti KHS, sociální služby i policie. V současnosti zdejší obyvatelé o studnu pečují a pravidelně ji dezinfikují. Problematické však jsou údajně velké deště, při kterých voda stékající po silnici vteče do zahrady a zanáší studnu.

Nájemné ve vydražených bytech je stanoveno na 5.500Kč měsíčně. Počet zde žijících lidí je 7 dospělých a 10 dětí, v domě se zdržuje také jeden bezdomovec. Lidé z okolí vnímají tento dům jako „dům hrůzy“, často mluví o jejich obyvatelích jako o zlodějích z Kauflandu nebo feťácích.

Do domu aktuálně nedochází žádná sociální služba, v minulosti zde v menší míře pracovali terénní sociální pracovníci společnosti Člověk v tísni.

Lokalita F

V městské části Jeřáb najdeme hned několik domů, kde je vyšší podíl sociálně vyloučených lidí, případně romských rodin. Ve většině domů je však koncentrace těchto lidí malá, rodiny jsou bezproblémové, majitelé nemovitostí věnují péči domu i nájemníkům a tyto domy nejsou označovány lidmi z okolí, terénními pracovníky ani lidmi z jiných institucí za problémová místa. V následující části proto bude popsán pouze jeden dům, který lze za sociálně vyloučenou lokalitu považovat. Nutno také podotknout, že v této ulici, nebo jejím bezprostředním okolí najdeme také dvě ubytovny popisované v další kapitole analýzy a penzion pro dlouhodobé ubytování.

Dům ve vlastnictví liberecké firmy na první pohled nevzbuzuje pozornost kolemjdoucích, má opravenou fasádu, v přízemí jsou provozovány prodejny s potravinami a pečivem. Samotný vchod do domu a vstupní chodba však působí zcela odlišně – počmárané zdi, špína, rozbité zdi i vnitřní dveře. Vnitřní prostor domu je neuklizený, na chodbách jsou psi výkaly, zdi jsou plesnivé, na mnoha místech odpadá omítka ze zdí. Dvorek domu je zaplněný odpadem různého charakteru.

Dům má odhadem 20 bytů ve čtyřech podlažích – některé velké byty byly rozděleny na dva menší. V domě jsou vysoké stropy, v některých bytech již došlo ke stavebním úpravám a stropy byly sníženy. Všechny byty jsou vytápěny plynovým topením, část bytů má plastová okna. Z centrálního schodiště jsou na každém patře dveřmi oddělené chodby se vstupy do jednotlivých bytů, kde si nájemníci rozdělují služby na úklid, suší zde prádlo, skladují nábytek apod. Byty jsou velikosti 1+kk až 4+1 s vlastními koupelnami. Nájemné se pohybuje v rozmezí 5.000 – 14.000Kč v závislosti na velikosti bytu a počtu osob. Dle vyjádření oslovených nájemníků většina pobírá sociální dávku určenou na bydlení.

V domě žijí dle pozorování i vyjádření místních převážně Romové a Ukrajinci, najdeme zde i několik bytů obývaných lidmi z majority. Několik bytů obývají jednotlivci či páry, většinou se však jedná o rodiny s dětmi. Odhadem žije v domě 80 lidí. V domě najdeme nájemníky, kteří zde žijí již několik let i lidi migrující, kteří se často stěhují – lidé s předchozí zkušeností s bydlením na ubytovně nebo jiných lokalitách popisovaných v této analýze.

Lidé z okolí vnímají dům jako „dům hrůzy“, dle vyjádření dvou oslovených respondentů si však svým chováním za tuto nálepku mohou zdejší nájemníci sami. V lokalitě spolupracuje s jednou domácností Člověk v tísni. Ve vedlejší domě provozuje tentýž majitel ubytovnu popisovanou v další kapitole analýzy.

Lokalita G

Lokalita se nachází v městské části Rochlice. Jedná se o dvoupatrovou typickou nádražní budovu z pálených cihel s podsklepením, která je od nejbližší zastávky MHD vzdálena 25

minut pěší chůze, je osamocená s nepříliš kvalitní příjezdovou cestou, ze všech stran obklopena železničními kolejemi. Setkáváme se zde tedy i s prostorovým vyloučením. Majitelem nemovitosti je ostravská firma, správcovstvím je pověřena žena z Liberce.

Dům nebyl původně koncipován jako bytový, jsou zde široké chodby, vysoké stropy, nezateplené vodovodní potrubí ve sklepě (v zimě zamrzá, majitel věc neřeší), zdi jsou vlhké a plesnivé. Vnitřek domu je zanedbaný, některá okna nejdou pořádně zavřít či jejich části zcela chybí. Vnitřní omítky jsou oprýskané, v domě se nájemníci snaží udržovat pořádek. Dům má 8 bytů dispozičně řešených jako 1+1 až 2+1, přičemž byty jsou velké až 100 m². Dva byty mají vlastní vchody, což zvyšuje nájemné, ostatní byty jsou přístupné z chodby domu.

Část bytů má vlastní koupelny a záchody uvnitř bytové jednotky, k některým bytům náleží WC na chodbě. Najdeme zde i holobyt se třemi místnostmi s vytrhaným elektrickým vedením bez vody, se záchodem na chodbě (společný pro dvě domácnosti za zamčenými dveřmi) za který je požadována kauce 8.500 Kč a nájemné 5.000 Kč. Ostatní byty mají nájemné určené podle velikosti bytu a počtu osob v rozmezí 5.000 – 6.000 Kč, kauce tvoří 18.000 – 20.000 Kč. Byty jsou vytápěny tuhými palivy – především dřevem a uhlím uskladněným ve sklepech. Lidé si byty upravují na vlastní náklady – budování koupelen, snižování stropů, odstraňování plísně, zateplování apod. Majitel se finančně na opravách nepodílí. Třetina bytů má vlastní vodoměry, část nájemníků usiluje o zřízení vodoměrů u všech bytových jednotek, majitel nedává souhlas ani ke zřízení na vlastní náklady. Dlouhodobí nájemci pak doplácí na plýtvání vodou nájemníky, kteří zde bydlí krátkou dobu.

Dům je obývaný výhradně Romy, většinou rodinami s dětmi, které navštěvují ZŠ Švermova nebo Orlí. Několik lidí je zaměstnaných, většina domácností je příjemcem doplatků na bydlení. Žije zde 25 lidí včetně dětí. Jedná se o lidi z Liberce, někteří mají zkušenost s bydlením v jiných sociálně vyloučených lokalitách. Jeden byt má stále nájemníky již 26 let, v ostatních bytech je migrace mnohem větší – lidé zde bydlí od jednoho týdne do roka, často se zde objevují rodiny, které po pár měsících nájemné neuhradí a odejdou.

4.2. Potenciálně riziková místa

Lokalita H

Lokalitu najdeme na periférii města v městské části Machnín, jedná se o tři domy u hlavní silnice. Toto místo je prostorově vyloučené, veškeré služby občanské vybavenosti jsou v Machníně vzdáleném 1,5 km nebo pak v centru Liberce. U domů je zastávka MHD, autobus z centra města jezdí ve všední dny 4x denně, do města 5x denně, o víkendu jezdí autobus pouze 2x denně. V této městské části je k dispozici pouze pošta, do obchodů s potravinami, za lékaři nebo jinými službami jezdí lidé do centra Liberce. Lokalita má již mnohaletou tradici, vznikla sestěhováním lidí ohrožených sociálním vyloučením kvůli nízkým platbám nájemného. Během let se však poplatky za bydlení zvyšovaly a v současnosti se výši nájemného nijak neliší od jiných lokalit.

Toto místo má jako celek špatnou pověst, lidé často mylně připisují řadu negativ všem třem domům. Z výpovědí sociálních pracovníků i našeho terénního šetření však vyplývá, že oním „špatným“ místem je **pouze jeden z domů**.

První dům je ve vlastnictví liberecké firmy, jedná se o čtyřpodlažní budovu s 11 byty. Značnou část domu obývali starousedlíci žijící zde i 12 let. Bydleli zde výhradně romští nájemníci, jednotlivci, páry, ale nejčastěji rodiny s dětmi. Technický stav domu byl již několik let velmi špatný, před osmi lety přistoupil majitel k výměně části oken za plastová, čímž se pouze podpořilo šíření plísní v bytech. V posledním roce se zde často měnilo osazenstvo několika bytů – jednalo se především o slovenské Romy, kteří zde bydleli pouze pár měsíců, často neplatili nájemné a byty opouštěli ve zdevastovaném stavu. V době zpracování analýzy docházelo k vystěhovávání nájemníků z důvodu plánované rekonstrukce celého domu. Všichni nájemníci mají povinnost se vystěhovat do 30. 6. 2015. Několik dnů před tímto termínem jsme v lokalitě zastihli ještě tři obydlené domácnosti, kterým se nedaří najít jiné bydlení a několik dnů před vynuceným vyklizením tak rodiny s dětmi nemají jistotu budoucího bydlení. Ačkoli mají lidé našetřené peníze na kauci, z důvodu jejich etnicity se jim dlouhodobě nedaří najít jiné bydlení.

Tento dům byl oprávněně označován za sociálně vyloučenou lokalitu a právě někteří obyvatelé tohoto domu kazili pověst lokality jako celku. Byty zde byly ve velikosti 1+1 až 3+1, vytápěné tuhými palivy, velmi nízkého standardu bydlení. Opravy v domě byly řešeny pouze výjimečně (zatékající střecha) a to pouze v rozsahu nezbytně nutném. Zdi domu jsou plesnivé, sklepy zahlcené nepořádkem. Nájemné se pohybovalo v rozmezí 5.500 – 9.000 Kč, s poplatky za elektřinu pak lidé hradili až 12.000 Kč měsíčně. V lokalitě pracuje organizace Most k naději.

Majitel dům vyklízí, v přízemí jsou vytrhané podlahy a elektrické vedení, zbourané některé příčky. K rekonstrukci objektu by mělo dojít hned po odstěhování posledních nájemníků. Záměr vlastníka se nám nepodařilo zjistit, z výpovědí bývalého správce a místních obyvatel vyplývá, že bude dům po rekonstrukci nadále pronajímat jako bytový, avšak nechce přijímat romské rodiny.

Druhý dům je ve vlastnictví soukromé osoby z Liberce a situace je zde stabilní. Dům nabízí 5 bytů dispozičně řešených jako 2+1 až 3+1 a zdejší obyvatelé tvoří jedna smíšená rodina, dále dva seniorské páry a dvě rodiny s dětmi z majority. Čtyři domácnosti v domě jsou příbuzensky propojené. Celkem zde žije 20 osob, všichni dlouhodobě. Technický stav domu není dobrý, vnitřní chodby jsou poškozené. Lidé dbají na úklid společných prostor i okolí domu, jako problémový vnímají pouze první dům, s jehož nájemníky styky neudržovali. Nájemné je stanoveno s ohledem na velikost bytu a počet osob, většinou se jedná o částky 7.000 Kč, s poplatky za elektřinu se celkové náklady na bydlení vyšplhají až na 10.000 Kč. Všichni místní obyvatelé jsou příjemcem doplatku na bydlení, krom občasných brigád nemají zdejší lidé stálé zaměstnání. Byty jsou vytápěny tuhými palivy.

Třetí dům s pěti byty, který je obýván vlastníkem domu a jeho rodinou (majorita). Dům nevykazuje známky sociálního vyloučení, avšak díky sousedství s ostatními domy mu je přisuzována „špatná adresa“. Dům je udržovaný, pozemek je oplocený, někteří zdejší lidé mají stálé zaměstnání.

Další vývoj v lokalitě jako celku nyní nelze předpokládat. Díky počínající rekonstrukci prvního domu došlo k vystěhování všech romských rodin, z nichž některé mají problematickou pověst. **Situace v lokalitě je tedy nyní klidná a bezproblémová.** Otázkou však zůstává, jací nájemníci budou ve zrekonstruovaném domě bydlet v budoucnu. S ohledem na aktuální situaci jsme zařadili tuto lokalitu do potenciálně rizikových míst.

Lokalita I

Čtyřpodlažní dům ve vlastnictví mimo libereckého podnikatele v městské části Růžodol I působí na první pohled nenápadným dojmem. Průčelí domu má novou fasádu, ostatní části jsou zateplené a fasáda není dokončená. Zahrada domu je aktuálně uklízená, často se tu však hromadí nepořádek z bytů, které odcházející nájemníci nevyklidili. Z okolních domů pak přicházejí stížnosti na zápach a výskyt hlodavců, nedávno byla zahrada uklízena (údajně s dohledem Městské policie). Majitel nevěnuje domu pozornost, již rok nesvítí světlo ve společných prostorech domu, tři týdny nemohou někteří nájemníci využívat plynové kotle

pro ohřev teplé vody a topení z důvodu chybějící revize komínů, v minulosti se třikrát objevil problém s neuhrazenými platbami za vodu a odpojením dodávky vody celému domu či propadlý strop v jednom z bytů.

Dům nabízí 11 bytů ve velikosti 2+1 až 4+1, celkem zde žije 50 lidí včetně dětí. Najdeme zde nájemníky, kteří zde žijí celý život, ale i takové, kteří zde jsou jen pár týdnů. Žijí zde tři příbuzensky propojené majoritní rodiny, zbylé rodiny jsou smíšené či romské. V domě je značná migrace, nájemníci se často střídají a tento jev s sebou nese celou řadu negativ – neplacení nájemného a záloh za služby některými odcházejícími nájemníky, hromadění nepořádku – lidé zmizí a byty nevyklidí. Některé byty mají záchod na chodbě, je zde pronajímán i jeden holobyt bez elektřiny a bez vody za nájemné 5.100 Kč. Nájemné se pohybuje v závislosti na velikosti bytu a počtu osob v rozmezí 6.000 – 9.000 Kč, čtyřčlenná rodina v bytě 4+1 hradí nájemné 7.500 Kč. Většina domácností čerpá doplatek na bydlení.

Do domu dochází Člověk v tísni.

Lokalita J

V lokalitě v městské části Staré Město najdeme jeden samostatný dům a dále blok dvou domů. Všechny domy jsou v soukromém vlastnictví, ve špatném technickém stavu, připojeny na plyn, byty jsou prostorné s vlastními koupelnami a sociálním zařízením. Domy jsou obývány převážně romskými rodinami, většina z nich čerpá sociální dávky určené na bydlení. Počet lidí v lokalitě je místními odhadován na 50 – 60 osob. Najdeme zde i širší rodinné vazby – obyvatelé několika bytů jsou příbuzensky propojeni. Mezi domy je dvůr s neuzamčenými kůlnami, ve kterých se hromadí nepořádek.

Lokalita je dobře dostupná, v centru města, v těsném dosahu MHD, obchodů, zdravotních zařízení i dalších služeb. Nejedná se tedy o lokalitu prostorově vyloučenou. V těsné blízkosti lokality se nachází Základní umělecká škola, ČSSZ. Lokalita je okolím vnímána jako klidná, je „zastřena a není příliš na očích“. Děti pro své hry využívají silnici před domem, dvůr či blízké okolí. Vjezd do ulice je zakázán mimo dopravní obsluhu, nicméně lze vysledovat časté parkování v této ulici či průjezd vozidel. Tento fakt již v minulosti způsobil sražení dítěte projíždějícím autem. Děti školního věku navštěvují převážně základní školu praktickou v Orlí ulici, některé děti chodí do škol hlavního vzdělávacího proudu – ZŠ U Soudu, ZŠ Barvířská.

Do lokality dochází terénní pracovníci o.s. Romodrom, některé rodiny mají zkušenost se spoluprací s pracovníky Člověka v tísni.

Jeden z domů je ve vlastnictví firmy se sídlem v Praze, jedná se o dům, kde je nejvyšší míra migrace, dochází k častým výměnám nájemníků a dům působí zanedbaněji, než ostatní dva.

Ve třech podlažích je 5 bytů, přízemní byt působí neobydleně, ale nepodařilo se tuto skutečnost ověřit. Nájemné se pohybuje v rozmezí 6.000 – 8.000 Kč za holý nájem. V domě žijí i lidé z majority.

Druhý dům je ve vlastnictví soukromé osoby z Liberce. Dům je třípodlažní s pěti byty o velikosti 1+1 až 3+1. Nájemné za byty se v tomto domě pohybuje v rozmezí 10.000 – 13.000 Kč. Setkali jsme se s rodinou, která za bydlení v tomto domě hradí celkově 18.000 Kč (13.000 Kč tvoří nájem bytu, zbylou částí jsou poplatky za služby spojené s užíváním bytu). Dům obývají výhradně romské rodiny. Původní okna jsou nahrazena plastovými, jiná údržba domu neproběhla.

Třetí dům je ve vlastnictví manželského páru z Liberce. Dle místních obyvatel se o dům starají nejlépe v tom smyslu, že jsou s nájemníky v kontaktu, reagují na události v domě a řeší je. Vnitřek domu je uklizený. Dům je třípodlažní se čtyřmi byty, tři z nich jsou řešené jako 3+1 a přízemní byt jako 2+1. V domě žijí pouze Romové, tři z obývaných bytů jsou příbuzensky propojené. Nájemné se zde pohybuje v rozmezí 6.500 – 8.500 Kč včetně vodného. Celkové náklady za bydlení jsou v jednom z bytů ve výši 12.500 Kč.

Lokalita K

Dům v městské části Staré Město byl v minulosti provozován jako ubytovna, od ledna 2014 však funguje v režimu nájemního bydlení. Dům je v samém centru města, bez jakéhokoli prostorového vyloučení. Vlastníkem domu je firma se zahraniční účastí, správce nemovitosti vykonává muž z Liberce, který má v přízemí domu zřízenou kancelář a je přítomen několik dnů v týdnu.

Vstup do domu tvoří vestibul, který je po většinu dne otevřený, chodby jsou udržované v čistotě, vnitřní omítky jsou omšelé, leckde porušené. Dům nabízí 5 bytových jednotek o velikosti 1+1 až 3+1, jedná se o byty rozlehlé (až 113m²), s vysokými stropy (vysoké náklady na vytápění). Nájemné se pohybuje v rozmezí 6.000 – 8.000 Kč. V nájemném je zahrnuta platba za vodu, která je konečná a nedochází k ročnímu vyúčtování směrem k nájemníkům. Díky obměnám nájemníků bylo vyúčtování složité a někteří lidé byli nedohledatelní. Ročně vlastník doplácí 120.000 Kč za spotřebovanou vodu. Dům je napojen na kanalizaci a plyn, byty jsou vytápěny plynovým topením. Nájemní smlouvy jsou uzavírány na tři měsíce a v případě řádných plateb nájemného jsou prodlužovány. Pakliže nájemníci po předchozí domluvě dělají úpravy bytu, proplácí jim majitel náklady na materiál.

V domě žije celkem 25 osob včetně dětí, dvě domácnosti jsou smíšené, zbylé romské. Po odchodu jedné problémové rodiny se situace v domě hodně zklidnila. Správce eviduje každý den 3 až 4 zájemce o byty. Do domu občasně dochází Romodrom.

Lokalita L

Dům ve vlastnictví mimo libereckého podnikatele najdeme v městské části Staré Město. Dům je nedaleko autobusové zastávky, v těsné blízkosti stanice Policie ČR.

Třípatrový dům s podsklepením má celkem 10 bytů velikostí 1+1 až 3+1, je připojen na kanalizační síť a plynové vedení. U domu je zahrada, kterou děti využívají pro své hry, přesto si často hrají i na chodníku před domem. Dům je relativně klidným místem. Společné prostory domu jsou uklizené, jednotlivé domácnosti se střídají v úklidu. Po technické stránce je dům zanedbaný, některá okna na chodbách nejdou zavírat, případně úplně chybí. V porovnání s jinými domy téhož majitele je tento v nejlepším stavu.

V domě žijí především Romové, jednotlivci, rodiny s dětmi i vícegenerační domácnosti. Odhadovaný počet lidí v tomto domě je 30 osob včetně dětí. Někteří lidé zde žijí již několik let, mladá rodina je tu pouhý měsíc. Majitel v některých případech nepožaduje kauci, nájemné je stanoveno dle velikosti bytu a počtu obyvatel v rozmezí 5.300 – 9.000Kč. Většina domácností pobírá doplatky na bydlení. Část místních lidí pracuje – jedná se především o brigády či sezónní práce.

Do tohoto domu nedochází žádní poskytovatelé terénních programů, pečovatelská služba jednomu z nájemníků dováží obědy.

Lokalita M

Dva domy v městské části Staré Město, které můžeme považovat za potenciálně riziková místa, jsou v památkové zóně centra města, v těsné blízkosti radnice, nákupního centra, autobusové dopravy, nemocnice a jiných důležitých institucí. Z hlediska prostorového tedy o sociálním vyloučení nelze hovořit. Domy jsou v soukromém vlastnictví firem se zahraniční účastí, o správu domu se stará muž z Liberce, který má s ubytováním sociálně vyloučených osob a rodin letité zkušenosti. Domy jsou obývány převážně romskými rodinami, vizuálně kolemjdoucího zaujmou horším technickým stavem v porovnání se sousedními domy. Mají starou, na některých místech oprýskanou, fasádu, vchodové dveře jsou přes den otevřené, některá okna jsou rozbitá, dům působí zanedbaně.

První dům je čtyřpatrový s podsklepením, má 7 bytových jednotek – delší dobu jsou však obývané pouze 2 byty. Byty jsou dispozičně řešené jako 2+1 až 4+1, jsou prostorné, s vysokými stropy. Vytápění je v bytech řešeno elektrickým topením. Žijí zde smíšené rodiny, celkem je to 9 lidí včetně dětí, které navštěvují převážně praktickou školu v Orlí ulici. Muži jsou zaměstnaní. Byty jsou těmito rodinami obývány rok a půl, převzaly je ve špatném technickém stavu a vlastními silami si je opravily. Vztahy mezi majiteli a nájemníky jsou hodnoceny kladně, majitelé hradili nájemníkům materiál na opravu bytů, umožňují zřízení WC v bytě a tím zvýšení komfortu bydlení.

Nepodařilo se zkontaktovat majitele a zjistit záměr firmy s prázdnými byty. Dle našich zjištění byla firmě rozhodnutím stavebního odboru MML zveřejněného na úřední desce dne 5. 6. 2012 umožněna přístavba výtahu a střešní nástavby domu. K rekonstrukci však dosud nedošlo a dle vyjádření správce firma uvažuje o prodeji obou domů. Určitým rizikem této lokality může být pronajmutí volných bytů dalším sociálně vyloučeným lidem a kumulaci lidí v obdobné sociální situaci a prodej novému vlastníkovi.

Druhý dům je také čtyřpatrový s podsklepením, má 7 bytů obdobně dispozičně řešených. Byty jsou plně obsazené, většinou romskými rodinami s dětmi. Byty jsou vytápěny plynovými kotli.

Nájemné se v obou domech pohybuje v závislosti na velikosti bytu a počtu osob v rozmezí 7.000 – 10.000 Kč. Například pětičlenná rodina za byt 3+1 uhradí 9.000 Kč nájem a 4.500 Kč za služby spojené s užíváním bytu. Většina domácností je příjemcem doplateků na bydlení.

Lokalita N

V městské části Vesec najdeme dva domy, které nabízejí celkem 14 bytových jednotek, odhadem žije v těchto domech 50 lidí včetně dětí. Aktuálně je zde situace stabilní, v okolí domů je udržován relativní pořádek, je to však způsobeno aktivní péčí několika zdejších nájemníků a rizikovým faktorem v budoucnu může být jejich přestěhování. Oba domy jsou zanedbané, v původním stavu s oprýskanou fasádou, omšelými chodbami. Byty jsou nájemníky opravovány na vlastní náklady.

První dům ve vlastnictví manželského páru z Liberce nabízí 8 bytových jednotek o velikosti 1+1 až 3+1. Většinou zde žijí lidé dlouhodobě (obvykle 4 roky, ale i 25 let), některé domácnosti jsou obsazeny několik měsíců. Zdejší obyvatelé tvoří rodiny s dětmi i jednotlivci, většinou lidé staršího věku a senioři. Většina z nich je příjemcem dávek hmotné nouze, zejména doplatku na bydlení. Na výši nájmu si lidé nestěžují, informace o konkrétních částkách nám však neposkytli.

Druhý dům je čtyřpodlažní, ve vlastnictví mimo libereckého podnikatele. Celkem nabízí 7 bytových jednotek, které jsou dispozičně řešené jako 1+1 až 3+1. Dům je napojen na kanalizaci, vytápění je zajišťováno tuhými palivy nebo elektrickými přímotopy.

Tento dům má horší pověst, v minulosti se na zahradě domu hromadily odpadky, často se zde měnili nájemníci. I tento dům je do jisté míry vstupním místem pro mimo liberecké rodiny. Po příchodu jedné rodiny s dětmi před 5 lety se situace výrazně zlepšila – rodina se stará o dodržování pořádku v domě i jeho okolí, vyklidila zahradu i kůlny (několik kontejnerů) a upravuje prostor zahrady tak, aby byl vhodný pro hry dětí, snížila se míra migrace.

V domě je několik domácností příbuzensky propojených. Žijí zde dlouhodobě dvě problematické rodiny z majority, ostatní rodiny jsou romské nebo smíšené. Děti docházejí do ZŠ v Doubí. Nájemné se pohybuje v rozmezí 6.500 – 11.000 Kč, většina domácností pobírá doplatky na bydlení. V domě jsou velké nedoplatky za vodu, v minulosti zde byli problémy se zatopenými sklepy. Do lokality dochází Romodrom.

Lokalita O

Dům v Rochlicích ve vlastnictví mimo libereckého podnikatele lze označit za celkem stabilní místo, kde je sice větší podíl osob v hmotné nouzi, ale situace je zde stabilní a bezproblémová. Správce zde vykonává bývalý romský terénní pracovník, který dohlíží na dodržování pořádku v domě, úklid společných prostor a řádné platby nájemného.

Čtyřpodlažní dům nabízí 8 bytových jednotek, celkem zde žije 32 lidí včetně dětí. Je zde větší podíl romských domácností – 6 bytů. Většina zdejších obyvatel je v hmotné nouzi a je příjemcem doplateků na bydlení. Najdeme zde rodiny z Liberecka, ale také rodiny ze Slovenska, které do Liberce přišly za širší rodinou, a bydlely v některé z výše popisovaných lokalit. Nájemné je určováno v závislosti na velikosti bytu a počtu osob, čtyřčlenná rodina za byt 2+1 platí 8.000 Kč holý nájem a 5.000 Kč služby spojené s užíváním bytu. Vytápění je zajišťováno plynovými kotli. Dům je napojen na kanalizační síť.

Do lokality dochází Romodrom.

Lokalita P

Dům v Ruprechticích je ve vlastnictví manželského páru z Liberce. Jedná se o třípodlažní dům připojený na kanalizační síť s devíti bytovými jednotkami velikosti 2+1 až 4+1. Vytápění je zajišťováno tuhými palivy či elektřinou, domácnosti mají značné náklady spojené právě s úhradami spotřebované elektřiny (topení, ohřev teplé vody, vaření). Dům je relativně klidným místem, nezaznamenali jsme z okolí negativní reakce. Z přední části působí dům zachovale, zadní část vykazuje zanedbaný stav – oprýskaná omítka, vlhké zdi. Vnitřní společné prostory jsou omšelé, hodně členité a prostorné, je zde uskladněn starý nábytek. U domu jsou kůlny/garáže a oplocený prostor zahlcený dřevem a větším množstvím věcí různého charakteru.

V domě se často mění nájemníci – obvykle zde bydlí 3 až 4 měsíce a odchází pryč. Pouze dvě rodiny zde bydlí dlouhodobě cca 5 let. Právě častá migrace může být rizikovým faktorem pro zhoršení situace v domě. Aktuálně zde žije 42 osob včetně dětí, někteří lidé pracují, dle

vyjádření námi oslovených osob zhruba polovina z nich bere doplatky na bydlení. Žije zde pět romských rodin. Nájemné se liší v závislosti na počtu osob v bytě a jeho velikosti. Pro ilustraci - v bytě 3+1 je stanovené nájemné na částku 5.300 Kč, se zálohami za elektřinu se platby vyšplhají na 8.000 Kč. Do lokality dochází Člověk v tísni.

Ostatní

Mezi další místa, která jsou potenciálně rizikovými oblastmi, bychom mohli bezpochyby zařadit velká sídliště, kde dochází ke značné kumulaci osob. Mezi osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené žijících v těchto sídlech však patří spíše lidé z majority, senioři, lidé s duševním onemocněním nebo lidé s mentální dysfunkcí. Jak jsme již uváděli, ne všichni Romové jsou sociálně vyloučení, proto na sídlištích najdeme i dlouhodobě žijící romské rodiny, které jsou stabilizované a naprosto bezproblémové. Pakliže na sídlištích žijí sociálně vyloučení Romové, jedná se o jednotlivce nebo jednotlivé rodiny, které bydlí v bytech soukromých majitelů a jejich počet je v rámci sídliště spíše zanedbatelný. Na sídlištích funguje v mnohem větší míře prvek sociální kontroly – pakliže jsou nějací nájemníci problémoví, délka jejich pobytu v sídlišti není příliš velká – buď odcházejí sami, nebo je jim pronajímatelem smlouva ukončena. Při obsazování sídlištních bytů realitními kanceláři se pak setkáváme s větší mírou diskriminace Romů.

Nejvíce zmiňovanými sídlišti ve spojitosti s tématem sociálního vyloučení jsou sídliště Rochlice, Kunratická, Broumovská a Pavlovice. Z výpovědí terénních sociálních pracovníků vyplývá, že na sídlišti Aloisina výšina typické zástupce sociálně vyloučených lidí nenajdeme.

Z důvodu vyššího výskytu osob ohrožených sociálním vyloučením lze mezi potenciálně riziková místa zařadit také ulice Švermova, Chrastavská a jejich okolí. V současnosti jsou však v těchto místech sociálně vyloučené rodiny rozptýlené a nedochází ke kumulaci osob do konkrétních domů. Do budoucna se mohou stát rizikovými místy také ulice Na Bídě a Na Perštýně, které byly donedávna typickými lokalitami s vyšším podílem sociálně vyloučených Romů. Větší počet nemovitostí v těchto ulicích patří podnikateli, který domy vyklidil a rekonstruuje. V tuto chvíli není zřejmé, jakými lidmi budou tyto domy v budoucnu obsazeny a zda se situace v těchto lokalitách nebude opět zhoršovat.

4.3. Ubytovací zařízení

Následující část přináší informace o vybraných ubytovacích zařízeních v Liberci, kde podle informací terénní sociálních pracovníků získávají ubytování lidé sociálně vyloučení nebo sociálním vyloučením ohrožení. Na území města Liberce najdeme celou řadu dalších ubytoven, které se ale zaměřují na firemní pracovníky a pro tuto zprávu nejsou relevantní.

Již dlouhodobě lze v Liberci pozorovat, že tradiční role ubytoven pro krátkodobé ubytování upadá a stávají se z nich místa pro dlouhodobé bydlení. V případě rodin s malými dětmi nejsou vytvořené podmínky pro jejich řádný vývoj a děti přejímají standard života na ubytovně jako běžný, je pro ně normou se všemi konsekvencemi, které tento život přináší. U lidí žijících dlouhodobě na ubytovně lze vypořovat vykořeněnost a zvrácené pojetí domova – „doma“ je jedna místnost na ubytovně bez vlastního majetku a koupelna sdílená s celou řadou cizích lidí. Častým jevem je pak plýtvání vodou, elektřinou či jinými energiemi. Lidé příchodem na ubytovnu přicházejí o podstatnou část svého majetku (nábytek, nádobí, spotřebiče, oblečení, hračky). Některé ubytovny neumožňují si pokoje vybavit vlastním zařízením nebo je možné si vzít s sebou pouze drobné zařízení. Lidé se pak svých věcí zbavují, protože je nemají kde uskladnit. V případě, že lidé ubytovnu opouštějí a stěhují se do nájemního bydlení, opětovně veškeré vybavení shání znovu a přináší to zvýšené finanční náklady.

Velmi paradoxním jevem je finanční stránka bydlení na ubytovnách. Lidé sem často přicházejí z nouze, kdy nemohou sehnat bydlení nebo z nějakého důvodu přišli o své nájemní bydlení. Platby v ubytovnách jsou však mnohem vyšší než v nájemních bytech,

jelikož se odvíjejí od počtu ubytovaných osob a načítají se. Doplatky na bydlení jsou vypláceny i na základě ubytovacích smluv, v některých případech lze označit provozování ubytovny za lukrativní podnikatelský záměr. Dlouhodobým ubytováním osob v hmotné nouzi jsou zajištěny stálé platby prostřednictvím doplateků na bydlení a některé ubytovny vyžadují po svých „nájemnicích“ zřízení zvláštního příjemce těchto dávek. Spoléhání na doplatek na bydlení je ve své podstatě demotivačním a podporuje nezaměstnanost či vyhledávání nelegální práce.

Kumulace sociálně vyloučených osob na ubytovně s sebou nese zdravotní, hygienická i sociálně-patologická rizika, úpadek sociálních vazeb, upevňování pouze horizontálních vazeb (tj. osob ve stejné situaci, často pouze z dané ubytovny), nikoli budování vazeb vertikálních potřebných pro začlenění do společnosti. Pro celou řadu lidí z ubytoven je značně obtížné, a mnohdy až nemožné, se vrátit na běžný trh s byty. Lidé nemají potřebné finanční prostředky na složení kauce, pokud mají dluhy za elektřinu nebo jiné energie, nezískají pro své nájemní bydlení připojení k těmto službám. Život na ubytovně je pak jedinou schůdnou alternativou.

4.3.1. Městská část Staré Město

Ubytovací zařízení I.

Pension se nachází v bývalém vojenském objektu v městské části Staré Město. Současný provozovatel zde nabízí ubytování již 3,5 roku. Celková kapacita zařízení je 60 lůžek na dvou, čtyř a šestilůžkových pokojích. Pokoje jsou vybaveny postelemi, nočními stolky, skříněmi, TV, kuchyňskou linkou se spotřebiči (lednice, rychlovarná konvice, mikrovlnná trouba) a vlastním sociálním zařízením.

Penzion nepřijímá rodiny s dětmi, převážně poskytuje ubytování cizincům, zájezdům a dlouhodobě firemním zaměstnancům. Najdeme zde 2 osoby v hmotné nouzi, které zde žijí dlouhodobě a využívají pro platbu za ubytování zvláštního příjemce a dále jednoho otce na rodičovské dovolené (žije zde s dítětem, ubytován byl v době, kdy pension přijímal rodiny s dětmi).

Příští rok končí smlouva o pronájmu objektu, provozovatel pensionu v tuto chvíli neví, zda mu bude smlouva o pronájmu prodloužena.

Ubytovací zařízení II.

Čtyřpodlažní budova ve vlastnictví firmy z Mnichova Hradiště je provozována libereckou firmou. K dispozici jsou 1 až 3 lůžkové pokoje s celkovou kapacitou 50 lůžek. V mezipatrech je k dispozici společné sociální zařízení, sprchy a vybavená kuchyně. Je zde možnost využít pračku a sušičku - za poplatek 40 Kč za jeden prací cyklus. Ubytovna dříve nabízela ubytování rodinám s dětmi, v současné době děti nepřijímá z důvodů přísnějších hygienických nároků stanovených zákonem. Do pokojů není možné instalovat vlastní nábytek, pouze drobné vybavení.

Zdejší obyvatelé jsou různorodou skupinou – najdeme zde 4 dlouhodobě žijící starobní důchodce, dále mladé pracující i nezaměstnané jednotlivce či páry. Aktuálně zde žijí 3 lidé pobírající sociální dávky určené na bydlení – dva z nich využívají institut zvláštního příjemce a dávka je zasílána přímo na účet provozovatele.

Ceny za ubytování jsou odstupňovány dle délky ubytování od 130 do 190 Kč za osobu/noc. Za měsíční ubytování uhradí jedna osoba na pokoji 4.700Kč a pokud je pokoj obsazen dvěma osobami uhradí každá z nich 3.700 Kč.

Ubytovací zařízení III.

Ubytovna je umístěna v budově Krajské nemocnice Liberec a.s. v Jablonecké ulici, v přízemí je dispečink sanity. Ubytovna je primárně určena pro zaměstnance nemocnice, při nenaplnění kapacity je volně nabízena veřejnosti – pouze jednotlivcům či párům, rodiny s dětmi nepřijímá. Celková kapacita zařízení je 130 lůžek ve dvoulůžkových pokojích – vždy dva pokoje vytváří buňku se společným sociálním zařízením. Pro každých šest pokojů je k dispozici společná kuchyně na patře. V případě obsazení pokoje jednou osobou je platba stanovena na 5.500 Kč/osoba/měsíc, v případě dvou osob na pokoji uhradí každá osoba 4.650 Kč. Pokoje jsou standardně vybaveny postelemi, skříněmi, stolem a židlemi. Není možné vybavit pokoje vlastním nábytkem.

Dlouhodobě zde žije asi 15 lidí z řad veřejnosti, většinou se jedná o seniory a starobní důchodce žijící zde tři až pět let. Zvláštní příjemce byl využíván pouze v minulosti, po změně zákona o hmotné nouzi již hradí platby za ubytování samotní nájemci a správce nemá přehled o výplatách doplatek na bydlení. Budova je uzamčená, ve vstupní hale je umístěná bezpečnostní kamera.

Budoucnost ubytovny je nejistá. V roce 2013 se jednalo o možném prodeji budovy, nyní je prodej zažehnán, avšak není zřejmé, zda bude budova nadále sloužit jako ubytovna nebo bude zahrnuta do koncepce nové nemocnice a poskytne zázemí lékařským oborům.

4.3.2. Městská část Nové Město

Ubytovací zařízení IV.

Ubytovna má od září 2014 nového majitele, který ji obdržel ve velmi špatném technickém stavu. V polovině domu již byla provedena kompletní rekonstrukce s ohledem na bezbariérovost zařízení, v druhé části by k rekonstrukci mělo dojít v dohledné době. Ubytovna je přízemní budovou se společnou kuchyní a sociálním zařízením uzpůsobeným pro invalidy. Zrekonstruovaná část má 13 pokojů, původní část 16 pokojů. Cena je stanovena na 4.800 Kč/osoba/ měsíc, pokud je na pokoji pouze 1 člověk a na částku 3.500 Kč/ osoba/ měsíc v případě dvou osob na pokoji. Někteří zdejší obyvatelé hradí poplatky za ubytování prostřednictvím zvláštního příjemce. Pokoje v nové části jsou nyní bez nábytku, v době zpracování analýzy dochází k nákupu základního nábytku. Ve staré části je původní vybavení a někteří lidé mají vlastní nábytek.

Rodiny s dětmi ubytovna nepřijímá. Mezi stávající obyvatele patří především lidé nad 50 let, kteří zde žijí již několik let a nemají chuť nic měnit. Žije zde pouze jedna Romka. Nová část je bezbariérová, provozovatel preferuje a do budoucna i nadále bude preferovat, lidi s handicapem a seniory. Správce ubytovny žije v místě, do budoucna bude provozovatel zavádět kamerový systém vně i uvnitř ubytovny.

4.3.3. Městská část Jeřáb

Ubytovací zařízení V.

Ubytovna v centru města je čtyřpodlažní budovou, která v minulosti sloužila jako učiliště. Původní zaměření budovy je dodnes znatelné – vysoké 5m stropy, široké a prostorné chodby. Z bývalých tříd jsou vytvořeny pokoje pro ubytované, které jsou jedno, tří a šestilůžkové. Na chodbě je společné sociální zařízení, k dispozici je společenská místnost a kuřárna. Cena za ubytování je stanovena na 3.700 Kč /osoba/ měsíc ve vícelůžkovém pokoji, 4.700 Kč pro případ, kdy je člověk na pokoji sám.

Pokoje jsou standardně vybavené, lidé si mohou vzít také vlastní nábytek. Ubytovna má kapacitu 70 osob, převážně se jedná o dlouhodobě ubytované. Dva větší pokoje jsou vyhrazené pro firemní zaměstnance. Dva až tři roky zde žije 10 seniorů, kteří si připlácejí, aby byli na pokoji samotní. Asi polovinu zdejších ubytovaných tvoří lidé v hmotné nouzi.

Rodiny s dětmi přijímány nejsou. Někteří zdejší lidé jdou nemocní, správce spolupracuje se sociálními pracovníky a snaží se jim pomáhat.

V ubytovně je recepce, několik zdejších obyvatel pracuje pro správce a dohlíží na dodržování pořádku. Pakliže se tu objevují nějaké problémy s dodržováním pravidel, jedná se o hosty ubytované na několik nocí, nikoli dlouhodobé obyvatele. V ubytovně dochází k výměně oken a do budoucna chce provozovatel provést rekonstrukci pokojů na obytné buňky s vlastním sociálním zařízením.

Ubytovací zařízení VI.

Ubytovna je v provozu již 12 let. Jedná se o dvoupatrovou budovu spojenou s restaurací. Celková kapacita zařízení je 20 lůžek v 18 jedno až dvoulůžkových pokojích vybavených základním nábytkem (postele, stůl, židle a skříň) a umyvadlem, sociální zařízení je společné na patře. Společná kuchyň byla před časem zrušena, lidé si musí zajistit na pokoj vlastní vařič. V budově jsou k dispozici pračky, lidé si mohou pokoje plně vybavit vlastním nábytkem. Jednotlivec hradí za pokoj 6.600 Kč/měsíc. Na dvoulůžkovém pokoji hradí každá osoba 4.500 Kč/měsíc. U dvoulůžkových pokojů majitel požaduje „potvrzení od úřadu, že k sobě dva lidé patří“.

Ubytovna přijímá pouze dospělé bez dětí, provozovatel si vybírá, koho ubytuje dlouhodobě, nepřijímá Romy. Většinu místních dlouhodobě ubytovaných lidí tvoří starší lidé nad 50 let a několik důchodců, dále 4 osoby v hmotné nouzi, které využívají zvláštního příjemce. Někteří lidé zde žijí již několik let.

Vstup do ubytovny je přes restauraci, je zde stálá služba, která vpouští ubytované do objektu mimo provozní dobu restaurace. Ubytovna ještě před rokem měla celkovou kapacitu 90 osob, díky regulaci KHS se však počet lůžek výrazně zmenšil. Pro majitele nyní není finančně zajímavé ubytovnu provozovat (vysoké energetické náklady) a již 6 měsíců objekt prodává.

Ubytovací zařízení VII.

Ve zrekonstruovaném domě v městské části Jeřáb najdeme další zařízení poskytující ubytování sociálně slabým lidem, v provozu je od října 2014. Provozovatelem je liberecká firma. Nejedná se však o klasickou ubytovnu, ale o podnájem pokojů jednotlivých bytů. Byt má 4 – 5 pokojů o velikosti 15 – 25m², kuchyň a koupelnu. Podnájemní smlouva je uzavírána

na dobu 1 roku s možností prolongace. Lidé, kteří čerpají doplatek na bydlení, využívají zvláštního příjemce.

V domě bydlí správce, který plní také roli údržbáře. K dispozici je pračka s poplatkem 40 Kč za jeden prací cyklus. Pokoje jsou vybaveny postelemi, skříněmi, stolem a židlemi, lednicí, TV. Ubytované si mohou vzít na pokoj vlastní vybavení. Měsíční platba za jedno lůžko se pohybuje v rozmezí 4.900 – 5.100 Kč/osoba dle velikosti pokoje, v případě vícelůžkového pokoje je to 3.900 Kč/osoba. Odpady hradí provozovatel. K ubytování nejsou přijímány rodiny s malými dětmi kvůli společnému sociálnímu zařízení, dítě musí být starší 12 let. O ubytování mají zájem většinou lidé z Liberce, najdeme zde jednu seniorku, dlouhodobé ubytování vyhledávají především Romové.

V době zpracování analýzy došlo ke změně posuzování výše doplatku na bydlení ze strany ÚP. Dříve byl lidem v hmotné nouzi přiznáván doplatek korespondující platbu na ubytování (tj. ve stejné nebo o něco málo nižší výši), avšak na základě přešetření je stanoven doplatek na bydlení ve výši, který by odpovídal obvyklé sumě za celý byt a tento je pak rozpočítán mezi nájemníky. Jeden z námi oslovených nájemníků tak dostane doplatek na bydlení ve výši 1.700 Kč za měsíc.

Ubytovací zařízení VIII.

Ubytovna vlastněná i provozovaná libereckou firmou v městské části Jeřáb, za domem popisovaným v předchozí kapitole. Jedná se o dvoupodlažní dům, kdy v přízemí je provozována ubytovna a v patře pilates studio. Dům je zrekonstruovaný, vnitřní vybavení je nové. Ubytovna má celkem 7 dvoulůžkových pokojů obývaných většinou jednotlivci, dva pokoje obývají páry, aktuálně zde žije 9 lidí. Děti ubytovna nepřijímá. K dispozici je vybavená kuchyně s pračkou, sociální zařízení a sprchy bez omezení. Zdejší lidé zde žijí dlouhodobě, někteří i přes dva roky. Dva pokoje jsou obývány Čechy, zbylí nájemníci jsou Moldavci a Ukrajinci – zaměstnanci firem. Poplatek za ubytování je stanoven na 3.500Kč/osoba/měsíc, v případě dvou osob na pokoji jsou to 3.000kč/ osoba/ měsíc. Pokoje jsou standardně vybaveny postelemi, skříněmi, stolem a lednicí, pakliže mají nájemníci vlastní nábytek a další vybavení není problém si jej na pokoj vzít. Lidé s trvalým pobytem žijící na ubytovně pobírají doplatek na bydlení, který jim pokrývá celé náklady spojené s ubytováním.

Ubytovací zařízení IX.

Ubytovna je v tomto domě provozována již několik let, stávající provozovatel nabízí ubytování necelé 2 roky. Nejedná se však o tradiční ubytovnu, ale o 2 byty 2+1, které jsou vedeny v režimu ubytovny a jednotlivé pokoje jsou pronajímány zvlášť. Dva pokoje tedy mají vlastní kuchyň a koupelnu. Pokoje jsou dvoulůžkové, standardně vybavené postelemi, skříněmi, policí, stolem a židlemi. Kuchyň je plně vybavená, k dispozici je lednice a pračka.

Jeden člověk na pokoji hradí částku 4.650 Kč za měsíc, v případě, že pokoj obývají dva lidé, zaplatí každý z nich 3.650 Kč. V ubytovně není problém ubytovat rodinu s dětmi, pakliže jsou volné oba pokoje jednoho bytu. Čtyřčlenná rodina pak za měsíční ubytování uhradí 14.000 Kč.

Skupinu zde ubytovaných lidí tvoří z poloviny senioři (jeden člověk v invalidním důchodu zde již žije několik let), z části zaměstnaní jednotlivci a z části také osoby závislé na sociálních dávkách (aktuálně 2 lidé) – v tomto případě jsou dávky určené na úhradu bydlení zasílány přímo na účet provozovatele ubytovny.

V domě je jeden byt obývaný správcem ubytovny, jejich neustálá přítomnost napomáhá udržovat klidný režim. Vchod do budovy i branka u zahrady se zamykají. V budoucnu přibudou v podkroví další dva byty s dispozicí 2+1.

Ubytovací zařízení X.

Ubytovna je v provozu asi 10 let. Nabízí ubytování pouze na měsíc a déle, její celková kapacita je 12 pokojů – dvou až čtyřlůžkových. Pokoje jsou vybaveny postelemi, skříněmi, stolem, židlemi a lednicí, je možné si je dovybavit vlastním zařízením. Na každém patře je vybavená kuchyň, záchody a sprchové automaty – funguje na žetony, které jsou obyvatelům průběžně vráceny. Je to pouze regulační opatření na použití sprchy po dobu 5 minut. Teplá voda teče ve sprchách 2 denně – ráno a večer. Pračka je k dispozici na každém patře – 35 Kč poplatek za prací cyklus. Sušení prádla je umožněno na půdě nebo na chodbách. Jedna osoba na pokoji uhradí za měsíc 4.500 Kč, v případě dvou osob na pokoji uhradí každá 3.700 Kč měsíčně.

Ubytovna přijímá rodiny s dětmi, jejichž věk není nijak omezen. Někteří lidé zde žijí již mnoho let (např. správčova zde žije 8 let). Najdeme zde 4 seniory, všichni zde žijí přes tři roky. Romové jsou v ubytovně v menšině, přijímání jsou pouze na doporučení – např.

sociální služby. Firemní zaměstnance již ubytovna nepřijímá, kombinace této cílové skupiny s rodinami s dětmi se neosvědčilo. Čtyři zdejší obyvatelé jsou zaměstnaní – většinou v TSML, Komunitní práce o.p.s. nebo na VPP.

V ubytovně je instalován kamerový systém ve společných prostorách. K dispozici je ubytovaným i dvůr se zahradou. Děti tento prostor využívají pro hry.

Ubytovací zařízení XI.

Pension je situován přímo v areálu vlakového nádraží Českých drah, přístup k budově je možný přes příjezdovou halu. Pension nabízí ubytování především turistům, avšak má zkušenosti i s dlouhodobým ubytováním lidí závislých na sociálních dávkách.

K dispozici jsou zde jedno až čtyřlůžkové pokoje vybavené postelemi, skříněmi, nočními stolky, stolem a židlemi, TV a připojením k WIFI. Na patře je k dispozici společné sociální zařízení a vybavená kuchyňka. Pension dále nabízí ubytování v třípokojovém apartmánu a v nadstandardních pokojích, kde je sociální zařízení přímo na pokoji.

Ceny za ubytování jsou v případě dlouhodobého ubytování stanoveny na 115Kč/osoba/noc.

Ubytovací zařízení XII.

Ubytovnu provozuje liberecká firma již od roku 1999 ve čtyřpatrové budově v centru města v těsné blízkosti zábavního centra Babylon. Zařízení má celkovou kapacitu 190 lůžek ve dvou až čtyřlůžkových pokojích. Ubytovna má vrátnici s nepřetržitou službou a kamerový systém ve společných prostorách.

Pokoje jsou standardně vybaveny postelemi, skříněmi, stolem a židlemi, v některých pokojích jsou k dispozici televize. Vždy dva pokoje mají společné sociální zařízení, předsíň a malou kuchyňku s lednicí. K dispozici je i několik pokojů s vlastním sociálním zařízením. Na ubytovnách je k dispozici pračka. Cena se stanovuje s ohledem na délku ubytování a typ pokoje v rozmezí 155 – 242 Kč/osoba/noc.

Ubytovna přijímá rodiny s dětmi pouze na krátkodobé ubytování (turisté). Z větší části je ubytovna obsazena dlouhodobě, především firemními zaměstnanci a staršími lidmi, kteří zde žijí cca 1 rok. Najdeme zde i několik starobních důchodců. Ženy tuto ubytovnu příliš nevyhledávají.

4.3.4. Městská část Kristiánov

Ubytovací zařízení XIII.

Přízemní budova poblíž bývalé Textilany funguje jako ubytovna již 3 roky. Celková kapacita zařízení je 46 lůžek ve dvoulůžkových pokojích. Sociální zařízení je společné vždy pro dva pokoje, sprchy mají baterie na stisk (úspora vody). Pokoje jsou vybaveny standardním nábytkem a lednicí. K dispozici je společná kuchyně vybavená sporákem s troubou, mikrovlnnou troubou, rychlovarnou konvicí, pračkou a sušičkou. Obyvatelé si mohou pokoje dovybavit vlastním drobným nábytkem, nikoli však vařiči. Cena za ubytování je 250 Kč/ osoba/den, pokud je host ubytován na 7 dní uhradí 1.500 Kč/ osoba, v případě ubytování na celý měsíc je platba stanovena na 4.000 Kč.

Ubytovna nepřijímá malé děti – není na ně vybavená, ubytovat lze po individuální dohodě děti starší 8 let. Upřednostňováni jsou zájemci o dlouhodobé ubytování – tato skupina tvoří 80 % zdejších obyvatel. Žije zde 25 zaměstnaných osob, 4 lidi v hmotné nouzi (někteří využívají zvláštního příjemce). Většina lidí žije v ubytovně již 2 roky, objevil se tu i případ muže, který zde žil celou dobu provozu ubytovny a také zde zemřel.

Ubytovna má nastavený režim, kamerový systém ve společných prostorách a v okolí objektu, správce zde žije a majitel ubytovny je pravidelně v kontaktu pro řešení případných

problémů. Situace na ubytovně je klidná, dle vyjádření majitele se sem „nehrnou lidi s problémy“. Do budoucna plánuje ubytovna využití alternativních zdrojů pro úsporu energií.

Ubytovací zařízení XIV.

Ubytovna je provozována již 15 let a tvoří ji komplex tří dvoupodlažních budov nedaleko bývalé Textilany. Provozovatelem je liberecká firma. Celková kapacita ubytovny je 240 osob - každá budova pojme 80 osob ve dvoulůžkových pokojích. K dispozici je stálá služba ve vrátnici.

Pokoje jsou standardně vybavené postelemi, stolky, křeslem, skříňkou, kuchyňkou s vaříčem, teplou a studnou vodou a lednicí. Na každém patře je k dispozici sociální zařízení a sprchy, k dispozici je také prádelna a sušárna. V dohledné době dojde k rekonstrukci sociálního zařízení v celé ubytovně.

Ubytovna přijímá pouze zaměstnané osoby, má uzavřenou smlouvu o spolupráci s pracovní agenturou Edymax a zajišťuje ubytování také jejich klientům. Skupinu zdejších obyvatel tedy tvoří především jednotlivci – muži na dlouhodobější ubytování, děti zde přijímány nejsou vůbec. Výjimkou jsou pouze zájezdy sportovních oddílů apod., kdy se jedná o krátkodobé ubytování.

Cena za ubytování je stanovena na částku 170Kč osoba/noc při ubytování kratším 3 dnů a na částku 114 Kč osoba/noc při ubytování delším než 3 dny.

4.3.5. Městská část Rochlice

Ubytovací zařízení XV.

V Rochlicích najdeme jednu ze tří ubytoven provozovaných totožnou libereckou firmou. Ubytovna je využívána pouze k ubytování firemních zaměstnanců a sezónních pracovníků. Provozovatel je zároveň pracovní agenturou, v ubytovně proto preferuje umístění svých pracovníků. Celková kapacita zařízení je 27 lůžek, pokoje jsou tří a čtyřlůžkové, společná kuchyně a sociální zařízení jsou na každém patře. Cena je stanovena na 120Kč za osobu a noc, v měsíčních platbách činí úhrada za ubytování 3.600 Kč za osobu.

4.3.6. Městská část Horní Růžodol

Ubytovací zařízení XVI.

Ubytovnu najdeme v Horním Růžodole nedaleko gymnázia. Nabízí 20 lůžek ve dvoulůžkových pokojích, které jsou standardně vybaveny a lidé si mohou na pokoj vzít vlastní nábytek, přítomnost zvířat je povolena. Každý pokoj má lednici. Vždy tři pokoje mají vlastní koupelnu a kuchyň. Na každém patře jsou uzamčené dveře.

Děti ubytovna přijímá pouze v případě, že o ubytování má zájem rodič a jedno dítě, musí však jít o děti staršího věku. Miminka jsou přijímána pouze jako krizový záchyt na přespaní či několik nocí.

Platba za ubytování je stanovena na 3.500 Kč/osoba/měsíc při dvou lidech na pokoji, zdejší obyvatelé však preferují být na pokoji samotní a připlácí si. Pakliže jsou ubytovaní lidé příjemcem doplatku na bydlení (aktuálně 3 lidé), požaduje provozovatel zvláštního příjemce.

Mezi zdejšími obyvateli převažují jednotlivci – starobní důchodci, kteří zde žijí již 2 – 3 roky, někteří dokonce i 8 let. Romové přijímáni do ubytovny nejsou. Majitel poskytuje zdejším obyvatelům podporu v podobě zajišťování nákupů či sjednání návštěvy praktické lékařky přímo na ubytovně. Provozovatel ubytovny vlastní dalších 15 bytů v Liberci, v některých případech ubytuje člověka z ubytovny v nájemním bytě.

4.3.7. Městská část Dolní Hanychov

Ubytovací zařízení XVII.

Ubytovnu v Dolním Hanychově provozuje liberecké občanské sdružení již několik let. Celková kapacita zařízení je 54 lůžek v 16 pokojích. Pokoje jsou různě velké, některé jsou až sedmilůžkové. Vybavení tvoří základní nábytek – postele a skříně. Lidé si mohou pokoje zařídit vlastním vybavením. Sociální zařízení a kuchyň jsou společné na patře. Zaměstnaní lidé za ubytování zaplatí 4.000 Kč/osoba/ měsíc, nezaměstnaní lidé 4.500 Kč. Majitel vysvětluje rozdílnost v cenách tím, že nezaměstnaní lidé jsou více „doma“ a spotřebují více energií a vody. Ubytovna přijímá rodiny s dětmi, ceny jsou pak řešeny individuálně. Obecně majitel uvádí, že malé děti jsou ubytovány zdarma a starší děti platí zhruba ¼ ceny.

Řada lidí zde žije dlouhodobě, např. muž se sedmi dětmi zde žije 6 let. Již několik let zde žijí 3 starobní důchodci. Převážná část ubytovaných je příjemcem dávek hmotné nouze a někteří z nich využívají zvláštního příjemce pro úhradu poplatků za ubytování.

V ubytovně se objevil problém s odpojenou dodávkou vody, provozovatel zajistil alternativní zásobování. S některými rodinami, které přišly z jiných libereckých ubytoven, má toto zařízení problémy spojené s neplacením ubytovacích poplatků a nedodržováním domovního řádu. Provozovatel proto plánuje zavést ubytování na týden, během kterého si o nových hostech zjistí více informací a teprve poté jim poskytne ubytovací smlouvu na delší dobu. V plánu je také rekonstrukce přízemí – výměna koberců, nábytku a dílčí opravy sociálního zařízení. Sdružení usiluje o otevření další ubytovny v Jablonci, případně v Liberci.

4.3.8. Městská část Františkov

Ubytovací zařízení XVIII.

Ubytovna je provozována jako rodinný podnik již 15 let formou hostelu. Najdeme ji ve Švermově ulici na Františkově, díky své poloze je velmi snadno dostupná i pěšky z centra města, zastávky MHD jsou nedaleko. Jedná se o dvoupodlažní budovu, ve které je mimo ubytovny provozována prodejna autodílů a hostinec. I proto se majitelé dlouhodobě snaží udržet dobrou pověst ubytovny a dbají na výběr ubytovaných lidí.

Ubytovna nabízí 10 dvoulůžkových pokojů, které jsou standardně vybaveny postelemi, nočními stolky, šatní skříní, stolem a židlemi, lednicí a samostatným vytápěním. Dlouhodobě ubytovaní lidé mají možnost si dovybavit pokoj vlastním nábytkem a jiným vybavením. Na každém patře se nachází tři WC, sprchy a umývárna jsou k dispozici v přízemí, v horním patře je k dispozici vybavená kuchyňka.

Ubytovnu vyhledávají spíše zaměstnaní jednotlivci pro dlouhodobé ubytování. Jedná se převážně o pracovníky z nedaleké pekárny nebo průmyslové zóny. Jeden ubytovaný člověk je zde přes dva roky. Rodiny s dětmi jsou přijímány spíše výjimečně a pouze s dětmi staršími 7 let. Romové zde ubytováni nebývají na základě špatných zkušeností. Ubytovnu vyhledávají i lidé staršího věku, aktuálně zde dlouhodobě žijí dva senioři – starobní důchodci.

Ubytování je sjednáváno min. na 10 dní, které je považováno za krátkodobé, a cena je pak stanovena na částku 130Kč za osobu/noc v plně obsazeném dvoulůžkovém pokoji a 200Kč osoba/noc v případě, že je člověk na pokoji sám. Při ubytování dlouhodobém, tj. déle než měsíc, je cena stanovena na 150Kč osoba/noc při obsazení pokoje jednou osobou a 100Kč osoba/noc v případě dvou osob na pokoji.

4.3.9. Městská část Růžodol I.

Ubytovací zařízení XIX.

Ubytovna je provozována libereckou firmou více než 4 roky v nově zrekonstruovaných prostorách. Část domu tvoří klasická ubytovna, která nabízí jedno až pětilůžkové pokoje. Na patře je společná kuchyně vybavená sporákem s troubou, rychlovarnou konvicí a mikrovlnou troubou, dále společenská místnost, ve které je možné kouřit. Pokoje jsou vybavené postelemi, stolem a židlemi, komodami, umyvadlem, lednicí. Sociální zařízení a sprchy jsou společné na chodbách. K dispozici jsou pro ubytovnu dvě pračky za poplatek 50 Kč za prací cyklus. Sušárna na prádlo je uzamykatelná, vždy zde suší prádlo pouze jeden člověk. K zapůjčení jsou vysavače. V omezené míře si mohou lidé vzít na pokoj vlastní vybavení, jedná se pouze o menší kusy nábytku. Ubytovna má kapacitu 12 pokojů. Cena je při dlouhodobém ubytování stanovena na 130 Kč/osoba/noc, v případě měsíčního ubytování činí platba 4.450 Kč za osobu.

V druhé části domu je k dispozici 8 apartmánů, které jsou v podstatě samostatným bytem s vybavením, vlastní koupelnou a kuchyní. Rodiny s dětmi jsou přednostně ubytovávány na apartmány, kde mají větší komfort. Cena za ubytování v apartmánu je vyšší – 600 Kč/ osoba/ noc. V případě dlouhodobého ubytování a plně obsazeného apartmánu cena může klesnout až na 100 Kč/ osoba/ noc.

V celém zařízení jsou děti mladší 4 let věku ubytovány bezplatně, dětem ve věku 4 – 10 let je poskytnuta sleva a děti starší 10 let hradí plnou cenu.

V ubytovně jsou ubytovány všechny věkové kategorie i sociální vrstvy. V některých apartmánech jsou ubytováni krátkodobě cizinci, v létě pak sezónní dělníci. V jednom apartmánu žije rodina s dětmi již déle než 2 roky, dva jednolůžkové pokoje obývají senioři, kteří zde bydlí déle než rok. Ubytovna poskytuje zázemí nejčastěji samotným mužům ve věku 30 – 60 let. Někteří lidé pobírají doplatky na bydlení a část z nich využívá zvláštního příjemce.

K dispozici je nonstop služba v recepci, kamerový systém ve společných prostorách, na pokojích jsou trezory a při dlouhodobém ubytování je možnost využívat zakódování pokojů.

4.3.10. Městská část Kateřinky

Ubytovací zařízení XX.

Městská ubytovna má svou historii zakotvenou jako zařízení pro ubytování neplatičů města. Posledních sedm let provozuje zařízení nezisková organizace Naděje a najdeme zde

ubytovnu a noclehárnu pro muže. Organizace zde poskytuje sociální službu terénní programy, která je určena pouze pro osoby ubytované v tomto zařízení – je zde přítomen sociální pracovník, který s ubytovanými lidmi pracuje na jejich individuálních potřebách. Dům má novou fasádu, byla zrušena kamna na tuhá paliva a je vytápěn tepelnými čerpadly. Vnitřní vybavení je původní, stará okna a studené chodby způsobují velké tepelné ztráty. V přízemí domu je noclehárna a k ní náležící sociální zařízení a kuchyňka, dále zázemí pro sociální službu a společenská místnost. Dům má problémy se zásobováním pitnou vodou, v obdobích sucha je zásobována cisternami. Na chodbách i před domem jsou instalovány bezpečnostní kamery, v domě je nepřetržitá služba.

Lidé, kteří chtějí bydlet v této ubytovně, musí absolvovat pohovor se sociálním pracovníkem a poté podat žádost o ubytování prostřednictvím humanitního oddělení MML. Podmínkou je trvalý pobyt žadatele. Žádost posuzuje Humanitní komise a následně Rada města. Teprve poté je s žadatelem uzavřena nájemní smlouva na dobu 6 měsíců (ve výjimečných případech na 3 měsíce). Prodloužení nájemních smluv opět podléhá schválení komisí a Radou. Zájem o ubytování v Kateřinkách upadá.

Ubytovna nabízí 11 bytů – jednopokojových a dvoupokojových. Jedná se o holobyty bez vybavení, lidé si tedy nastěhují vlastní nábytek. V případě potřeby je však Naděje schopná poskytnout lidem nábytek či jiné vybavení. Na každém patře je k dispozici společné sociální zařízení, které v nedávné době prošlo částečnou rekonstrukcí. Nájemníci vaří na pokojích na vlastních vařičích, pro nouzové případy mohou lidé využít kuchyňku v přízemí určenou pro noclehárnu. K dispozici je pračka s poplatkem 20kč za jeden prací cyklus. Ruční praní je z důvodu nedostatku vody zakázáno.

Nájemné je stanoveno na 45,51Kč za 1m², průměrně činí 800Kč za jednopokojový byt, cena za byt dvoupokojový je stanovena na 1200Kč. Každý nájemce má uzavřenou vlastní smlouvu s poskytovatelem elektřiny, zálohové platby se pohybují v rozmezí 500 – 700kč.

Aktuálně v ubytovně žijí tři rodiny s dětmi, dva starší manželské páry a 2 jednotlivci, jejichž opatrovníkem je MML. Celkem je to 19 osob včetně dětí. Lidé zde žijí většinou dlouhodobě, v některých případech i 7-8 let. Dle vyjádření pracovníků Naděje je tato ubytovna pro některé nájemníky už „napořád“, jelikož nejsou schopni obstat v jiném bydlení bez podpory – jedná se především o nesvéprávné osoby.

4.3.11. Městská část Doubí

Ubytovací zařízení XXI.

Zařízení v Doubí nabízí již několik let kromě typických hotelových pokojů pro krátkodobé ubytování turistů také byty pro ubytování dlouhodobé. K dispozici má celkem 20 bytů

(garsonky a několik bytů 2+1) s celkovou kapacitou 50 lůžek. Byty jsou vybaveny standardním nábytkem (postele, skříně, stůl a židle, TV), mají vlastní sociální zařízení a kuchyň. Po domluvě je možné byty vybavit vlastním nábytkem. Budova se zamyká, v hotelové části je nonstop recepce a vstup do hotelu a parkoviště je monitorováno kamerovým systémem.

Smlouvy o ubytování jsou sjednávány na několik měsíců až rok (dle domluvy), platby jsou stanoveny dle velikosti bytu a provozovatel je umožňuje hradit v intervalech, které ubytovaným nejlépe vyhovují – týdně až měsíčně. Dvoulůžková garsonka stojí 6.800 Kč/měsíc, šestilůžkový byt 3+1 celkem 13.500 Kč/měsíc. Přijímány jsou i rodiny s dětmi, někteří zdejší lidé jsou příjemci doplatků na bydlení, v několika případech byl využit zvláštní příjemce pro platbu poplatků za ubytování. Lidé zde bydlí dlouhodobě, ale ještě se nestalo, aby zde byl někdo ubytován více než rok – po několika měsících zařízení opouštějí a směřují do jiné ubytovny. Nejčastěji zde bydlí mladé rodiny s dětmi z majority v tíživé sociální situaci, které pocházejí z Liberce.

4.3.12. Městská část Vesec

Ubytovací zařízení XXII.

Budova bývalého internátu pro pracovníky textilních továren je provozována jako ubytovna již od roku 1993. Budova je v těsném sousedství sociálně vyloučené lokality popisované v předchozí části analýzy. Fasáda domu je značně oprýskaná, budova má dvě podlaží nebytových prostor, v dalších dvou zrekonstruovaných patrech je provozována ubytovna. Ubytovnu tvoří 16 buněk dispozičně řešených jako 2+1 (největší 80 m²) a 3 buňky o velikosti 1+1. Maximální počet osob v jednom pokoji jsou 3 lidé. Velikosti jednotlivých pokojů jsou různé a od toho se odvíjí také cena, která je stanovena za konkrétní pokoj bez ohledu na to, kolik osob jej obývá. Platby se pohybují v rozmezí 1.700 – 3.300 Kč/ měsíc. Buňky mají vlastní elektroměr a vodoměr, každý měsíc je zpracováno vyúčtování služeb směrem k nájemníkům. Celkové náklady na jednu buňku se tak díky plýtvání s energiemi může vyšplhat až na 10.000 Kč. Pokoje jsou vybavené základním nábytkem, lidé si mohou pokoje plně vybavit sami. Ubytovna přijímá rodiny s dětmi.

Ubytovna měla problémy s dětmi z vyloučené lokality, které se dopouštěly vandalství. Po zřízení kamerového systému se situace uklidnila. Ubytovna není zcela naplněná, provozovatel tudíž necítí potřebu rozšiřovat kapacitu zařízení. Sousedství se sociálně vyloučenou lokalitou je vnímáno jako negativní, o ubytování není velký zájem.

Třetina zdejších obyvatel pochází z Liberce, asi 15 % z jiných částí Libereckého kraje, zbylími nájemníky jsou ukrajinští dělníci. Aktuálně zde žije jedna rodina s dětmi. Většina lidí zde bydlí dlouhodobě – 5 až 6 let, jeden nájemník dokonce i 15 let.

Ubytovací zařízení XXIII.

Ve Vesci najdeme druhou ze tří ubytoven provozovaných totožnou libereckou firmou – personální agenturou. Ubytovna je využívána pouze k ubytování firemních zaměstnanců a sezónních pracovníků a i zde provozovatel upřednostňuje umístění vlastních pracovníků. Celková kapacita je 54 lůžek, pokoje jsou tří a čtyřlůžkové, společná kuchyně a sociální zařízení jsou na každém patře. Cena je stanovena na 120Kč za osobu a noc, v měsíčních platbách činí úhrada za ubytování 3.600 Kč za osobu.

4.3.13. Městská část Vratislavice nad Nisou

Ubytovací zařízení XXIV.

Současný majitel zakoupil dům ve Vratislavicích nad Nisou před třemi lety. Celý dům prošel rekonstrukcí a byla zde vybudována ubytovna, veškeré sociální zařízení je nové, dům má z poloviny vyměněná okna.

V třípatrové ubytovně je 16 pokojů – jednolůžkové, dvoulůžkové a čtyřlůžkové. Celková kapacita zařízení je 36 lůžek. Na každém patře je vybavená kuchyň, WC a koupelna se sprchovým koutem. Pokoje jsou standardně vybavené postelemi, skříněmi, nočními stolky, stolem a židlemi, dále pak lednicí, televizí a umyvadlem s teplou a studenou vodou. Ještě před nedávnem umožňoval provozovatel ubytovaným vzít si na pokoj vlastní nábytek, kvůli špatným zkušenostem však tuto možnost zrušil a ubytovaní si mohou na pokoj vzít pouze vybavení menších rozměrů. (nutnost stěhování a skladování firemního nábytku, bylo zde několik případů, kdy ubytovaní odešli bez zaplacení, a provozovatel musel na vlastní náklady likvidovat vybavení, které zde neplatíci zanechali.). Cena za ubytování se pohybuje v rozmezí 4.000 – 11.000 Kč za pokoj dle počtu osob.

Zdejší obyvatelé jsou vesměs Romové (především rodiny s dětmi), dále zde najdeme již několik let ubytované seniory a jednotlivce. Přijímání jsou také lidé se zdravotním handicapem – aktuálně zde žijí dva lidé s amputací dolních končetin. Někteří jednotlivci zde žili ještě za bývalého majitele. Značná část obyvatel je příjemcem dávek hmotné nouze, téměř všichni využívají zvláštního příjemce pro platbu poplatků za ubytování.

Ubytovně se daří snižovat nedoplatky na energiích, což lze přičítat neustálé práci s místními obyvateli. Provozovatel má nestandardní přístup k ubytovaným lidem – je zde přítomen každý den min. 2 hodiny, se všemi si promluví, s některými dětmi píše úkoly do školy. Dle svých slov si uvědomuje, že tito lidé v běžných bytech neobstojí a snaží se v lidech vybudovat správné návyky (hospodaření s penězi a energiemi).

Ubytovací zařízení XXV.

Bytový dům ve Vratislavicích nad Nisou není klasickou ubytovnou, ale bytovým domem, kde jsou již přes 10 let pronajímány garsonky a pokoje pro dlouhodobé ubytování. V domě jsou dva byty obývány rodinou provozovatele, dále je zde 6 garsonek pro jednu osobu a ve dvou patrech pak 2 dvoulůžkové a 10 jednolůžkových pokojů. Celková kapacita zařízení je tedy 20 lůžek. Garsonky jsou částečně vybavené, mají vlastní sociální zařízení a kuchyňský kout. Pokoje jsou bez vybavení (zůstává zde však nějaké vybavení po předchozích nájemnících), sociální zařízení a kuchyňka jsou společné na chodbě. Za dvoulůžkový pokoj lidé uhradí 6.300Kč měsíčně celkem (tj. 3.150 Kč na osobu), jeden člověk na pokoji uhradí 3.700 Kč měsíčně včetně služeb.

Rodiny s dětmi přijímány nejsou, skladba místních nájemníků je složena především ze starších lidí a důchodců, kteří zde žijí 6 – 10 let. Osoby v hmotné nouzi ubytovány nejsou z důvodu neproplácení doplatku na bydlení.

Ubytovací zařízení XXVI.

Ubytovnu provozuje liberecká firma již od roku 1999 ve Vratislavicích nad Nisou a má celkovou kapacitu 120 lůžek. K dispozici je vrátnice s nepřetržitou službou a kamerový systém ve společných prostorách.

Pokoje jsou standardně vybaveny postelemi, skříněmi, stolem a židlemi, v některých pokojích jsou k dispozici televize. Na ubytovně je k dispozici pračka, sociální zařízení společné na každém patře.

Cena se stanovuje s ohledem na délku ubytování a typ pokoje v rozmezí 109 – 196 Kč/osoba/noc. Ubytovna přijímá rodiny s dětmi pouze na krátkodobé ubytování (turisté). Z větší části je ubytovna obsazena dlouhodobě, především firemními zaměstnanci a staršími lidmi, kteří zde žijí cca 1 rok. Najdeme zde i několik starobních důchodců.

Ubytovací zařízení XXVII.

V Proseči nad Nisou je situována třetí ubytovna liberecké personální agentury, která donedávna poskytovala bydlení také rodinám s dětmi. Zařízení aktuálně prochází rozsáhlou rekonstrukcí a do budoucna bude ubytovna přijímat pouze firemní zaměstnance. Celková kapacita je 40 lůžek, pokoje jsou tři a čtyřlůžkové, společná kuchyně a sociální zařízení jsou

na každém patře. Cena je stanovena na 120Kč za osobu a noc, v měsíčních platbách činí úhrada za ubytování 3.600 Kč za osobu.

5. Lidé bez přístřeší

Je těžké generalizovat a jednoduše popsat libereckou skupinu osob bez přístřeší. Jsou to lidé všech věkových skupin, muži i ženy, někdy i příbuzensky či mezigeneračně propojení. Vzhledem k tomu, že je velké město pro lidi bez přístřeší jednodušší pro přežití, přitahuje lidi ze širokého okolí. Najdeme zde lidi, kteří pocházejí z Liberce (asi 50%), ale i z celého Libereckého kraje, z Moravskoslezska, Slovenska či Polska. Z pohledu sociálních služeb lze vysledovat několik typů lidí.

- Lidé v produktivním věku, kteří do určité míry využívají sociálních služeb ve chvílích, kdy to potřebují – nějakou dobu žijí v azylovém domě, dochází do NDC a poté na nějakou dobu „zmizí“. Tito lidé využívají brigád – především sezónních prací nebo vyhledávají pracovní nabídky s ubytováním. V azylovém domě tvoří tato skupina 40% klientely.
- Senioři – lidé, kteří žijí bez domova již několik let a na ulici zestárlí. Pro tuto skupinu lidí je život venku už náročný, nedokáží se o sebe postarat, mají zdravotní problémy a vyhledávají podporu sociálních služeb. Z pohledu azylového domu tvoří tito lidé asi 20% jejich klientů.
- Mladí lidé, kteří ve většině případů vycházejí z neúplného rodinného zázemí či ústavní výchovy. Berou život na lehkou váhu, nevnímají svou životní situaci jako problémovou, neplánují svou budoucnost a přežívají, kde se dá – přespávají u známých nebo na ulici. Vzhledem ke svému mládí a tím i relativně dobrému zdravotnímu stavu jim tento život příliš nevádí, do jisté míry je atraktivní, svobodný. U této skupiny se velmi často objevují drogové závislosti. V azylovém domě tvoří tato skupina také zhruba 40% klientely.

Mezi nejčastější příčiny, ale i důsledky, ztráty bydlení a života na ulici patří rozpad rodinného zázemí, které hraje roli v podstatě ve všech životních příbězích lidí bez přístřeší. Dále jsou to nejrůznější závislosti – nejčastější je závislost na alkoholu, zneužívání v různých podobách nebo duševní onemocnění, mentální zaostalost až retardace. Dle vyjádření sociálních pracovníků není leckdy možné identifikovat, jaká byla konkrétní příčina propadu člověka na pomyslné dno, většinou se jedná o souhrn několika faktorů a pro samotnou sociální práci s touto cílovou skupinou to ani není podstatné. Často také není zřejmé, zda např. duševní onemocnění bylo příčinou nebo až důsledkem života bez přístřeší.

Dle vyjádření Městské policie bylo na území města v roce 2002 odhadem 17 osob bez přístřeší, v následujících letech docházelo k pozvolnému nárůstu, ale skokový nárůst představoval rok 2012, kdy podle odhadů na ulicích žilo 70 lidí, v roce 2013 už to bylo téměř 100 lidí a 2014 zhruba 150 osob.

Dle kvalifikovaných odhadů žije nyní v Liberci cca 170 lidí na ulici a další stovky lidí v tzv. skrytém bezdomovectví – jedná se o lidi, kteří nemají stálé bydlení, přespávají u rodiny či známých, v ubytovnách, v nelegálních příbytcích či prostorách s nízkým komfortem bydlení – garáže, zahradní domky apod.

5.1. Sociální služby pro lidi bez přístřeší

Azylový dům

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba obsahuje tyto základní činnosti:

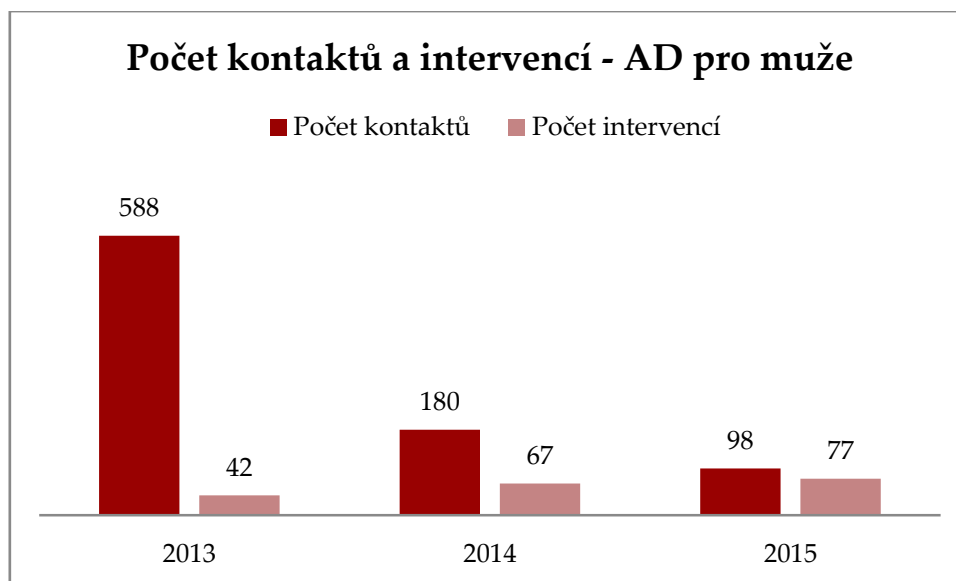
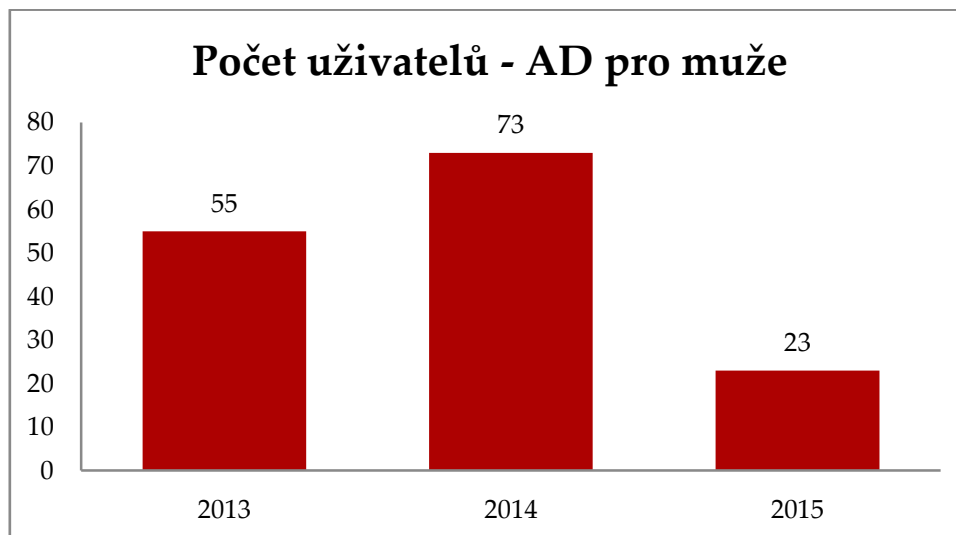
- a) Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy
- b) Poskytnutí ubytování
- c) Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Cílovou skupinou azylových domů mohou být muži, ženy, rodiny s dětmi, matky s dětmi. Na území Liberce najdeme dva poskytovatele této sociální služby:

Návrat o.p.s. – azylový dům pro muže Speramus

Azylový dům pro muže je umístěn v Široké ulici, poskytuje služby osobám v nepříznivé sociální situaci a osobám sociálně vyloučeným, které ztratily možnosti k bydlení, nemají přístřeší nebo žijí v podmínkách ohrožující zdraví a život. Služby jsou poskytovány pouze mužům od 18 let s trvalým pobytem v Liberci či na území Libereckého kraje. Ve výjimečných případech lze přijmout zájemce i z jiného kraje. Služba je poskytována nepřetržitě. Ubytování je zpoplatněno částkou 80 Kč/den. Zařízení nabízí 6 pokojů s 25 lůžky.

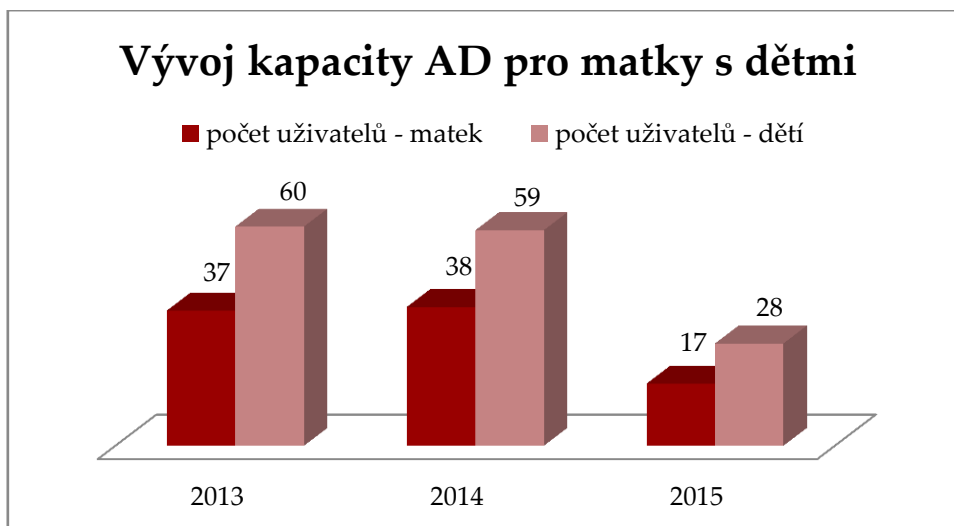
Vývoj obsazenosti azylového domu demonstruje následující graf. V roce 2013 využilo služeb azylového domu 55 osob, o rok později zájem o službu stoupl a využilo jí 73 osob. V letošním roce, v období leden až duben, obsloužil azylový dům 23 osob.

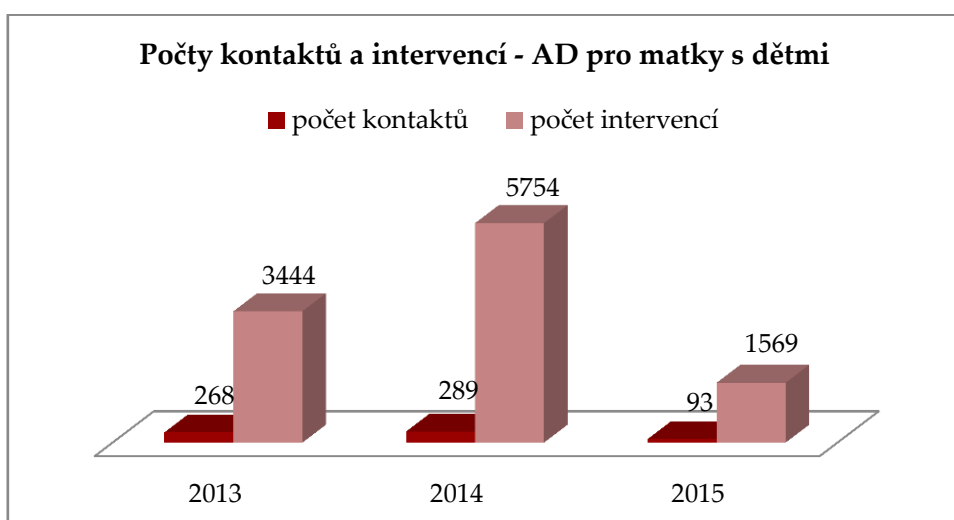
Charita – azylový dům pro matky s dětmi

Charita poskytuje sociální službu ve dvou zařízeních – Domov Monika v Uhlířské ulici a Domov Anna ve Stráži nad Nisou. Základním posláním je poskytnout přechodné ubytování matkám s dětmi, které nemají vlastní bydlení, nebo toto bydlení nemohou nebo z vážných důvodů nechtějí užívat. Ve spolupráci se sociálními pracovníky je posilována soběstačnost matek a stabilizace životní situace. Ubytovaní v domově je zpoplatněno – matka 100 Kč/den,

dítě 70 Kč/den, těhotná žena 130 Kč/den. Sociální služba je primárně určena pro matky z Liberce a Libereckého kraje, pokud není naplněna kapacita, jsou přijímány matky z celé ČR. Služba je provozována nepřetržitě. Domov Monika nabízí 7 ubytovacích jednotek, ve kterých může bydlet 7 matek a 11 dětí. Domov Anna nabízí 6 pokojů pro 6 matek a 11 dětí.

Azylový dům pro matky s dětmi poskytuje během let bydlení stabilnímu počtu uživatelů. V roce 2013 to bylo 37 matek a 60 dětí, o rok později zde bylo ubytováno 38 matek a 59 dětí. V letošním roce služeb azylového domu využilo prozatím 17 matek a 28 dětí.

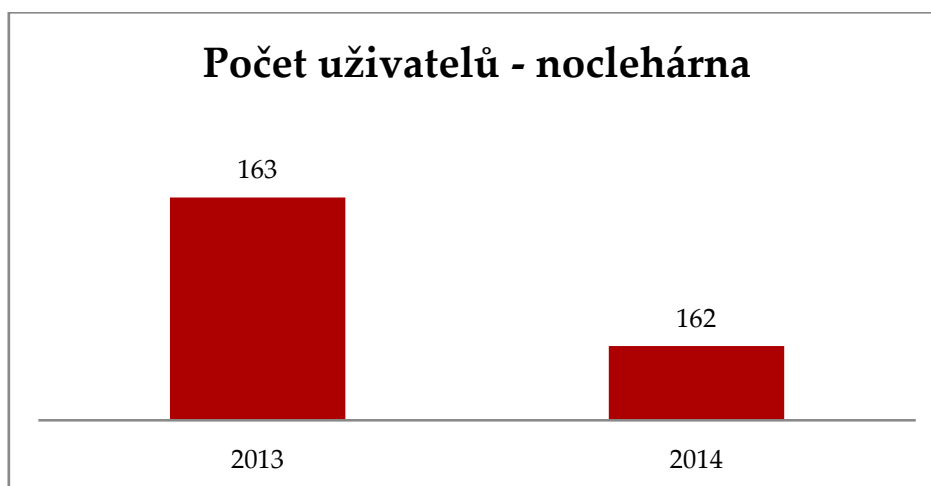
Noclehárna

Noclehárny poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování. Služba poskytuje pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu a poskytnutí přenocování.

V Liberci tuto službu zajišťuje Naděje v ubytovně v Kateřinkách. Noclehárna má celkovou kapacitu 24 osob – nabízí tři pokoje s palandami pro přespaní lidem bez přístřeší a lidem v tíživé sociální situaci. Noclehárna je určena pouze pro muže. V případě krizové situace je možnost nechat odpočinout nestandardní klienty noclehárny ve společenské místnosti (v minulosti se objevily případy, kdy PČR přivezla např. rodinu s dětmi). K noclehárně náleží sociální zařízení a kuchyňka, je otevřena od 18:30, při vstupu do objektu jsou lidé testováni na alkohol a v případě opilosti nejsou vpuštěni. Ráno je v 6:00 budíček, do 7:00 jsou lidé povinni zařízení opustit. Provozní doba noclehárny reflektuje letní a zimní čas – v zimním období je provoz v době 17:30 – 8:00.

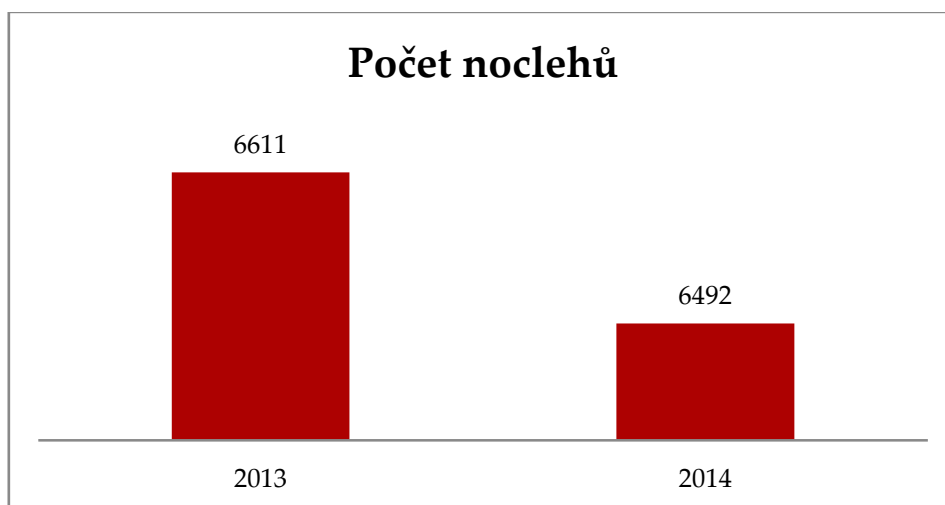
Cena za ubytování je stanovena na 20 Kč/osoba/noc v prvních 2 měsících, poté 30 Kč /osoba/ noc a při využívání noclehárny po dobu delší čtyř měsíců hradí lidé 50 Kč/ osoba/ noc. Pobyt je považován za nový, pokud je doba přerušeni minimálně 3 měsíce. Zvyšování ceny při dlouhodobém ubytování má za cíl motivovat klienty k využívání azylového domu.

Vývoj počtu uživatelů noclehárny se v podstatě nemění – v roce 2013 ji využilo 163 osob, v loňském roce 162 osob.

Přesnějším údajem o využití noclehárny jsou počty noclehů, které zařízení v jednotlivých letech poskytlo. V roce 2013 to bylo 6611 noclehů a v roce 2014 došlo k mírnému poklesu na

6.492 noclehů, v obou letech je ale průměrný počet⁸ uživatelů noclehárny 18 osob na každou noc.

Nízkoprahové denní centrum

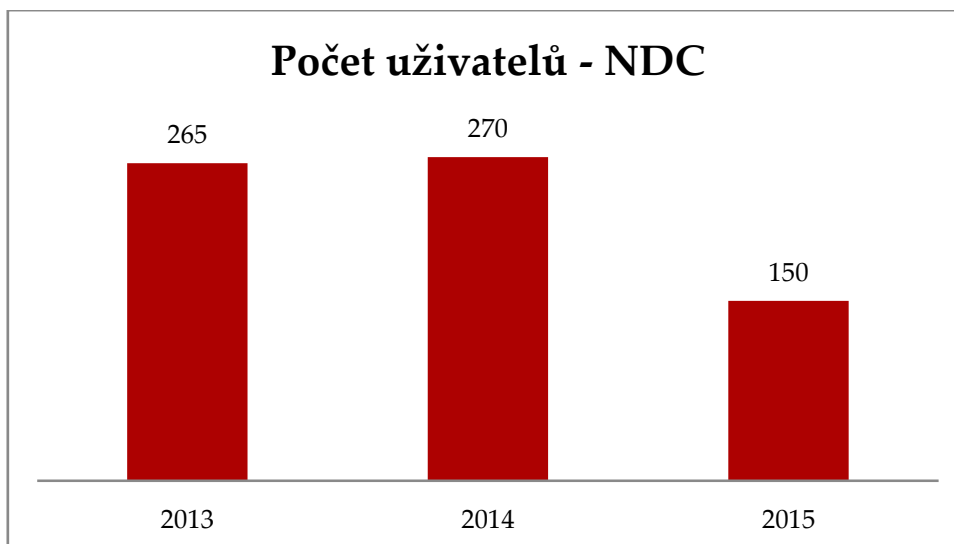
Nízkoprahová denní centra poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby pro soby bez přístřeší. Služba obsahuje tyto základní činnosti:

- Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu
- Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy
- Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

Službu nízkoprahového denního centra zajišťuje v Liberci organizace Naděje ve Valdštejnské ulici již 5 let a to každý pracovní den v čase 8:00 – 15:00. V zimním období obslouží NDC cca 35 lidí denně, v letních měsících 25 osob. Měsíčně služba eviduje 60 – 70 návštěvníků, z toho jsou 2/3 stálých uživatelů. Většinu uživatelů této služby tvoří muži, žen se zde objevuje jen pár a netráví zde příliš mnoho času. Mezi další služby, které NDC nabízí, patří možnost doručování pošty do NDC a depozitní pokladna pro osobní dokumenty, případně i finance. Lidé si zde mohou vyprat (k dispozici je i sušička) prádlo za poplatek 20 Kč, osprchovat se a konzultovat se sociálním pracovníkem. K dispozici je PC s připojením na internet, který je nejčastěji využíván pro hledání zaměstnání a kontaktu s rodinou.

	2013	2014	2015
Počet kontaktů	2 900	3 587	1 587
Počet intervencí	523	489	166

⁸ Zaokrouhleno na celá čísla

Ve městě zcela chybí azylové zařízení pro rodiny s dětmi a samotné ženy. Azylový dům zaznamenává průměrně jednou za 14 dní poptávku na ubytování samotné ženy, páru nebo celé rodiny. Hluchým místem zůstává také péče o starší lidi se zdravotními problémy, kteří střídají pobyt v LDN a na ulici (někteří i na invalidním vozíku). NDC se setkává s případy, kdy sanitka vysadí propuštěného pacienta LDN před jejich zařízením. Tito lidé nemají kam jít, v NDC získají základní podporu a jsou odkázáni na noclehárnu, případně jiné sociální služby a odchází. Tuto zkušenost potvrzuje také azylový dům pro muže, který však takového lidi nemůže přijímat – budova není technicky uzpůsobena a zdravotní problémy znemožňují poskytování sociální služby. Ze stejného důvodu tito lidé často nejsou přijímáni na ubytovny.

Pro efektivní provoz stávajících služeb pro tuto cílovou skupinu je také zcela nezbytné dostatečné personální pokrytí terénních programů, tedy služby, která s lidmi bez přístřeší pracuje přímo na ulici, v jejich přirozeném prostředí a posiluje motivaci k řešení jejich životní situace. Terénní program s lidmi bez přístřeší je zajišťován na území města pouze organizací Most k naději, avšak aktuálně je tato služba obsazena jedním člověkem, který má ve své kompetenci také práci v sociálně vyloučených lokalitách v Liberci a Frýdlantu. Pokles personálního pokrytí terénního programu zaznamenal v minulosti i azylový dům pro muže. V době, kdy byl terénní program omezen, klesl počet uživatelů azylového domu. Díky intenzivní sociální práci v ulicích jsou totiž lidé mnohem více motivováni přijít do azylového domu a dále pracovat na stabilizaci své životní situace. Když terénní program nefunguje vůbec, nebo v malém rozsahu, leták či kontakt na návaznou službu předaný městským policistou nestačí.

6. Závěr a doporučení

Dynamika vývoje sociálně vyloučených lokalit je velmi rychlá, situace se mění v řádu dnů či měsíců. Výsledky uváděné v této analýze jsou závislé na terénním šetření v období duben až červen 2015.

Místa popisovaná v této analýze jsou domy, které v minulosti město odprodalo do soukromého vlastnictví, přičemž noví majitelé do oprav a údržby domů neinvestují vůbec, nebo pouze v nezbytné míře. Byty nenabízí vysokou kvalitu bydlení, často jsou **ve špatném technickém stavu či nesplňují základní hygienické požadavky**, přesto jsou vlastníky často pronajímány za **neadekvátně vysoké nájemné**. Neúměru mezi kvalitou bydlení a cenou za nájem těchto bytů vytváří celospolečenské klima, kdy sociálně vyloučení lidé, především Romové, jsou do značné míry **diskriminováni na trhu s bydlením**. Majitelé nemovitostí jsou si vědomi faktu, že pro tyto lidi je velmi obtížné získat jiné bydlení a nemají příliš na výběr, nemají proto žádný zájem na opravách domů tak, aby cena odpovídala kvalitě bydlení. Zároveň obě strany – pronajímatelé i nájemci – do značné míry spoléhají na možnost čerpání sociálních dávek určených na úhradu nákladů spojených s bydlením, které podstatnou část plateb za bydlení uhradí. Jedná se tedy o **neustálý transfer peněz ze státního rozpočtu k soukromým majitelům nemovitostí**.

V Liberci stoupá počet lidí, kteří jsou **ohrožení sociálním vyloučením, nebo se v situaci sociálního vyloučení již ocitají**. Podle kvalifikovaných odhadů je to **6 až 7% obyvatel města**. Před třemi lety sociální pracovníci hovořili o sociálním vyloučení téměř výhradně směrem k lidem dlouhodobě nezaměstnaným, zadluženým a příslušníkům etnických menšin. V současnosti se situace mění, **stále častěji jsou uživateli sociálních služeb senioři, lidé z majoritní společnosti nebo lidé s duševním onemocněním**, u kterých nacházíme stejné charakteristiky – značnou zadluženost, problémy s hospodařením a uspokojováním svých potřeb, problémy s bydlením a sníženou schopnost orientace v řešení své životní situace.

Ve městě v současnosti najdeme **7 sociálně vyloučených lokalit, které mají kapacitu 107 bytových jednotek, a aktuálně v nich žije zhruba 350 osob včetně dětí**. Dalšíh 101 bytů je v domech, které tato analýza definuje jako **místa potenciálně riziková**, tedy místa, kde žijí lidé ohrožení sociálním vyloučením a vývoj situace v nich je závislý na různých faktorech, především migraci a změně nájemníků. V těchto lokalitách aktuálně žije cca **340 osob**. Kvalita bydlení v těchto místech je nízká, nájemné se pohybuje v závislosti na velikosti bytu a počtu osob v rozmezí 5.000 – 14.000 Kč. V této částce je obvykle zahrnut nájem bytu a zálohové platby za vodu. S náklady na další služby spojené s užíváním bytu (elektřina, plyn) **se náklady na bydlení vyšplhají až na 8.000 – 18.000 Kč na jeden byt**. **Ubytovací zařízení** na území města, na která se zaměřila tato analýza, **nabízí kapacitu 1.455 lůžek a 20 bytů**. Obvyklou cenou za ubytování osoby na dvoulůžkovém či vícelůžkovém pokoji je částka 3.400 – 3.700 Kč, najdeme ale také případy, kdy je suma vyšší, a to 4.500 – 5.100 Kč za osobu.

Rodina s dětmi pak za pokoj na ubytovně často hradí až dvojnásobek ceny nájemného v běžném bytě.

Ve zkoumaných lokalitách se setkáváme s **vysokou mírou migrace, která se často odehrává mezi jednotlivými lokalitami** na území města. Lokality A a B jsou pomyslnými vstupními branami do Liberce pro lidi z širokého okolí i jiných částí ČR. Odtud pak lidé po několika měsících putují do jiných lokalit ve městě. Migrace směrem do Liberce je především rodinná, důvodem pro stěhování se po Liberci je často nevhodnost bydlení, snaha bydlet lépe, neplacení nájemného nebo spory s ostatními nájemníky.

Meziročně dochází k nárůstu počtu vyplácených dávek hmotné nouze. V dubnu 2013 Úřad práce evidoval 3.814 žádostí, z toho 1.234 žádostí o doplatek na bydlení. V letošním roce vzrostl počet žádostí o téměř 360, v případě doplatků na bydlení jde o nárůst o 220 žádostí. **Měsíčně Úřad práce vyplatí za oblast Liberce, Chrastavy a Jablonného v Podještědí zhruba 14 milionů Kč na dávkách hmotné nouze.** Stále častěji se objevují případy mladých dospělých, kteří nepracují, nemají zajištěný žádný příjem, případně studují a chtějí se osamostatnit – spoléhají na výplatu sociálních dávek.

V roce 2015 vešla v platnost novela zákona o hmotné nouzi upravující mimo jiné možnost čerpání doplatků na bydlení v ubytovně pouze v případě, že ubytovací zařízení splní požadavky zákona o ochraně veřejného zdraví a bude-li s poskytováním doplatku na bydlení souhlasit obec, na jejímž území se ubytovací zařízení nachází. **Na území města je 25 ubytovacích zařízení, které prošly schválením Krajskou hygienickou stanicí.**

V Liberci se kromě běžných ubytoven vyskytují také případy, kdy jsou **pokoje v nájemních bytech podnajímany za ceny vyšší než na ubytovnách** (např. 5.000 Kč za pokoj). Některé ubytovny přecházejí na jiný režim fungování – např. hostel, bytový dům apod. Na tato zařízení se pak nevztahuje povinnost schválení provozního řádu Krajskou hygienickou stanicí.

Za důležité zjištění považujeme fakt, že **na ubytovnách v posledních třech letech výrazně přibývá seniorů, starobních či invalidních důchodců**, pro které je ubytovna již trvalým bydlištěm na dožití. Důvodem k bydlení na ubytovně je především finanční náročnost vlastního bydlení v nájemním bytě, částečně i případy lidí, kteří žili na ulici a díky výplatě důchodu jsou schopni si platit ubytovnu. Terénní sociální práce by se měla zaměřit také na aktivní vyhledávání seniorů ohrožených touto situací a jejich podporu.

Pro mnoho lidí je život na ubytovně nebo migrace mezi sociálně vyloučenými lokalitami životní strategií. Problematické je to především ve vztahu k dětem, které si tento styl života přenášejí do budoucího života. Město by mělo usilovat o **intenzivní podporu rodin prostřednictvím terénní sociální práce** (služby SAS, případně TP) a usilovat o **koncepční řešení bydlení sociálně vyloučených osob.** Jedná se především o systém prostupného

bydlení a změnu pravidel přidělování městských bytů. Právě systém prostupného bydlení umožní komplexní podporu rodin na mnoha úrovních a umožní jejich stabilizaci.

V popisovaných lokalitách je časté, že děti neprocházejí předškolním vzděláváním. Pokud je to kapacitně možné, docházejí děti alespoň do posledního předškolního ročníku. Děti ze základních škol často přecházejí základních škol praktických i díky tomu, že jejich rodiče nemají kapacitu a kompetence udržet děti v základním vzdělávacím proudu. Je vhodné hledat podpůrná opatření, která podpoří šance na lepší vzdělání dětí žijících v lokalitách. Mezi taková opatření patří **předškolní klub**, který má za úkol nabídnout možnost předškolní přípravy i pro děti, které nemají kompetence pro vstup do klasických mateřských škol. Nejedná se o náhradu mateřské školy, předškolní klub má motivovat rodiče i děti k nástupu do běžných MŠ. Dále pak **pravidelné doučování**, které může mít individuální i skupinovou formu a vhodné je, aby u individuálního doučování byli i rodiče dětí a osvojili si dovednosti jak se s dětmi učit. **Volnočasové aktivity** se vzdělávacím potenciálem, které nabídnou dětem pozitivní vzory a i vertikální sociální kontakty.

S ohledem na skutečnosti zjištěné při terénním šetření a z rozhovorů se zapojenými místními aktéry vyplývá, že je kapacita služby **terénní programy** pro Liberec nedostatečná. Ideálním stavem by byla činnost min. **8 sociálních pracovníků na plný úvazek**, kteří by se zaměřovali pouze na území města Liberec. Velmi žádoucí pak je vhodná koordinace a úzká spolupráce poskytovatelů sociálních služeb se sociálními pracovníky města.

Vzhledem k tomu, že sociální služby mohou spolupracovat pouze s osobami, které chtějí svou životní situaci měnit a aktivně na tom také pracují, dostávají se sociální služby postupně mimo klasické vyloučené lokality. Motivace lidí k řešení jakýchkoli problémů je křehkou záležitostí a v případě lokalit, kde je vysoká kumulace lidí se stejnými problémy, značně upadá, lidé rezignují. Sociální pracovníci by se proto měli zaměřit alespoň na **aktivní a průběžnou depistáž lokalit jako celku** a to i tam, kde nemají aktivní spolupracující klienty. Velmi zajímavým a inspirujícím konceptem pak může být **komunitní práce**, která se zaměřuje na práci s lokalitou jako celkem v široké škále činností a témat a není svázána zákonem o sociálních službách.

Za velmi alarmující vnímáme naprostou poddimenzovanost **sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi**. Z aktuálních diskusí mezi OSPOD a poskytovateli sociálních služeb vyplývá, že je v Liberci minimálně 200 rodin, pro které je tato služba potřebná a žádoucí. Zájmem města Liberec by proto mělo být posílení a stabilizace financování této sociální služby a to v rozsahu **alespoň 10 pracovníků na plný úvazek**. Nezbytně nutná je pak aktivní spolupráce poskytovatelů této služby s OSPOD a nabízí se také využívání **case managementu a případových konferencí** jako nástrojů pro efektivní spolupráci různých subjektů participujících na situaci rodiny a její aktivizaci.

Na území města Liberce najdeme dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, jedno umístěné na sídlišti Rochlice, druhé v Ruprechticích. Obě zařízení jsou plně vytížená a hojně navštěvovaná. Dle kvalifikovaných odhadů je v Liberci **1.200 dětí a mladých lidí, pro které je služba NZDM potřebná**. Vzhledem k rozlehlosti města a existenci sociálně vyloučených lokalit či vyšší koncentraci osob v daných městských částech je vhodné rozmístit **další 3 NZDM do lokalit centrum města, Františkov – Hanychov, Vesec – Doubí**.

Významným zjištěním je značný nárůst lidí bez přístřeší na území města. V roce 2002 se po Liberci pohybovalo cca 17 osob, o deset let později to bylo 70 osob a **v tomto roce žije na ulici již 170 lidí**. Většinou se jedná o muže, podstatnou část tvoří lidé nad 40 let, kteří jsou na ulici již několik let a průběžně střídají život na ulici s obdobím zaměstnání v rámci sezónních prací a životem na ubytovnách. Pětinu této cílové skupiny tvoří lidé seniorského věku, kteří na ulici zestárli, mají nejrůznější zdravotní problémy a život venku je pro ně již náročný. Objevují se také případy lidí, kteří střídají pobyt v LDN s životem na ulici či azylovým domem. Narůstající a rizikovou skupinou jsou pak mladí bezdomovci, u kterých narůstá drogová závislost. Vedle zjevného bezdomovectví narůstá v Liberci míra skrytého bezdomovectví – do této kategorie lze zařadit lidi žijící dlouhodobě na ubytovnách, obývající legálně či nelegálně nejrůznější příbytky (zahradní domky, garáže) či lidi, kteří přespávají u známých, rodičů či jiných příbuzných.

Směrem k lidem bez přístřeší probíhá terénní sociální práce v omezené míře, aktuálně tuto službu zajišťuje pouze organizace Most k naději jedním pracovníkem a to ne na plný úvazek. V ideálním případě by měl být terénní program personálně zajištěn min. **2 sociálními pracovníky na plný úvazek směrem k osobám bez přístřeší**. Nabízí se také možnost obohacení této služby o sociálního zdravotního pracovníka, který by lidem na ulici poskytoval základní podporu i ve zdravotní oblasti. Existence intenzivní sociální práce s lidmi bez přístřeší se pozitivně projevuje na zvýšení zájmu cílové skupiny o služby azylového domu, kde se poměrně daří tyto lidi stabilizovat. **Zachování služeb noclehárny, nízkoprahového denního centra a azylových domů je nezbytné. Ve městě zcela schází azylové zařízení pro ženy a pro rodiny s dětmi**. Problematickou skupinou jsou pak lidé bez přístřeší se zdravotními problémy, které jsou kontraindikací k přijetí do některé pobytové sociální služby a nejsou natolik závažné, aby vyžadovaly hospitalizaci.

Bez systémových změn na národní úrovni má město omezené možnosti zasahovat do situace týkající se bydlení u soukromých majitelů. Přesto by se o to mělo aktivně snažit, usilovat o vyjednávání s majiteli domů, realizovat kontroly hygienických a stavebně technických podmínek v těchto domech stavebním odborem či ve spolupráci s Krajskou hygienickou stanicí. **Sociální problémy lokalit jsou problémem města**. Výrazným faktorem ovlivňujícím sociální situaci v lokalitách je zcela nevhodná (zamýšlená či nezamýšlená) kumulace osob v podobné životní situaci na jedno místo, která podporuje demotivaci lidí a jejich degradaci. Vhodné je usilovat o rozrušení těchto lokalit.

7. Zdroje

Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji, SocioFactor s.r.o., Šolková B., Liberec, 2013

Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR, GAC spol. s.r.o., Praha, 2015

Hospodaření s byty ve vlastnictví statutárního města Liberec, Pravidla pro přidělování bytů schválená usnesením Rady města Liberec č. 197/2014 ze dne 4. 3. 2014

Program prevence kriminality na rok 2015 pro město Liberec, Městská policie, Poruba, L., 2014

Zpráva ze stacionárního výzkumu realizovaného společností Člověk v tísni - spol. při ČT ve vybraných lokalitách, Bolf, Š., 2004

<http://iregistr.mpsv.cz/>

<http://www.liberec.cz/>

<http://mpsv.cz/>

<http://czso.cz/>

<http://portal.mpsv.cz/upcr>

8. Seznam zkratk

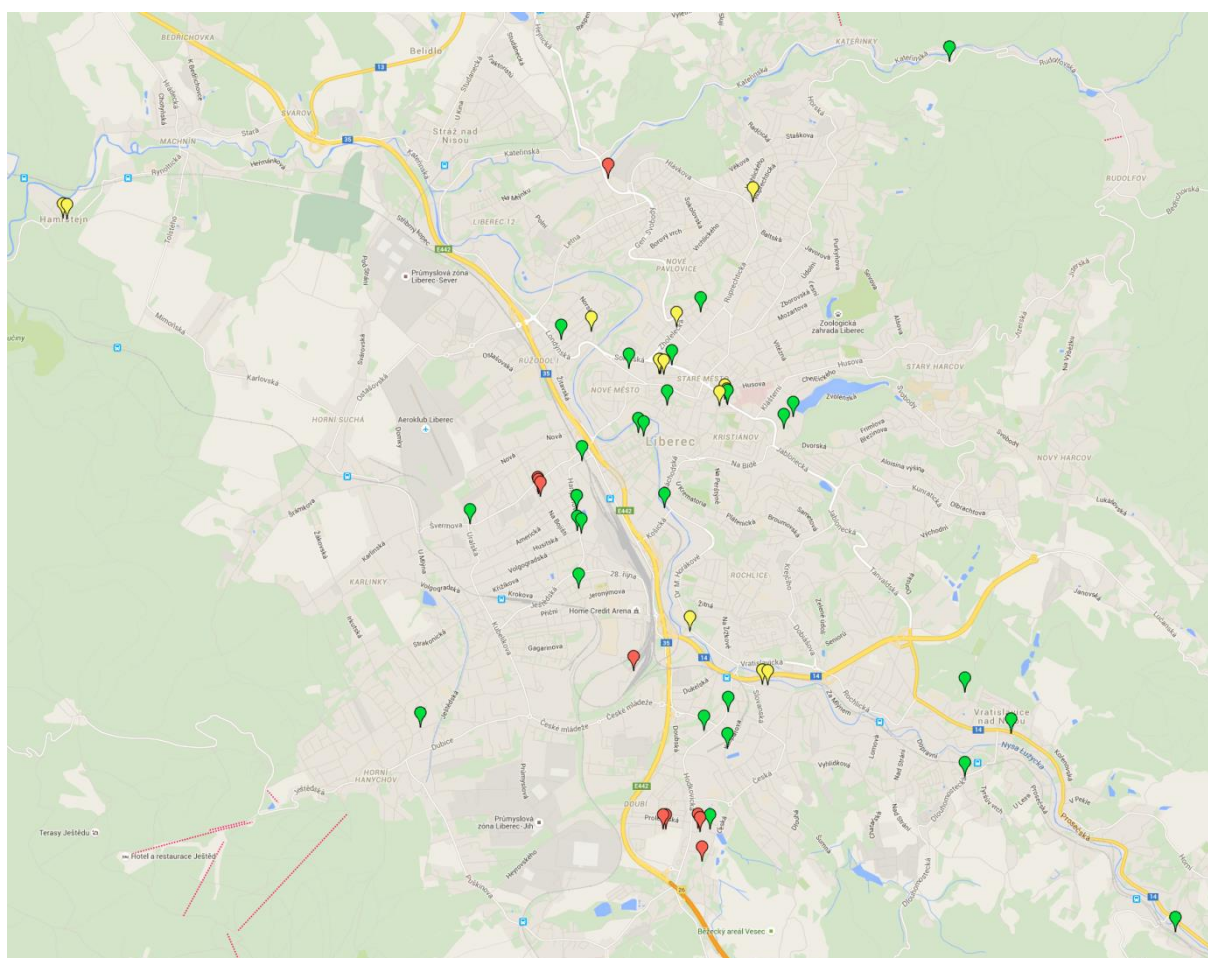
AD	azylový dům (registrovaná sociální služba)
BPML	Bytový podnik města Liberec (zánik v roce 1997)
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČvT	Člověk v tísni, o.p.s.
DnB	doplatek na bydlení (dávka hmotné nouze)
HN	hmotná nouze
IK	index kriminality
KHS	Krajská hygienická stanice
KNL	Krajská nemocnice Liberec
LDN	léčebna dlouhodobě nemocných
MkN	Most k naději – poskytovatel sociálních služeb
MML	Magistrát města Liberce
MP	Městská policie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	mateřská škola
NDC	nízkoprahové denní centrum (registrovaná sociální služba)
NNO	nestátní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (registrovaná sociální služba)
o.p.s.	obecně prospěšná organizace
o.s.	občanské sdružení
PČR	Policie České republiky
PNO	podíl nezaměstnaných osob – vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku
SAS	sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (registrovaná sociální služba)

SVL	sociálně vyloučená lokalita
TP	terénní programy (registrovaná sociální služba)
TSML	Technické služby města Liberce
TSP	terénní sociální pracovník / terénní sociální práce
ÚP	Úřad práce
VPP	veřejně prospěšné práce
ZŠ	základní škola

9. Přílohy

P1 – mapa s umístěním sociálně vyloučených lokalit, potenciálně rizikových míst a ubytovacích zařízení na území města Liberce

Mapa demonstruje umístění míst popisovaných v analýze na území města Liberce. Červenou barvou jsou označeny sociálně vyloučené lokality, žlutou barvou potenciálně riziková místa a zelenou barvou ubytovací zařízení.

P2 – Přehled sociálně vyloučených lokalit

Označení lokality	Městská část	Kapacita lokality	Odhadovaný počet lidí	Cena za bydlení	Dostupnost sociální služby
Lokalita A	Františkov	24 bytů	80 - 90	6.500 – 12.000	Romodrom, Člověk v tísní
Lokalita B	Vesec	18 bytů	80	6.500 – 10.000	Romodrom
Lokalita C	Vesec	3 byty	11	6.500 – 8.000	Romodrom
Lokalita D	Vesec	30 pokojů (15 buněk)	57	6.100 – 10.800	Most k naději, Romodrom
Lokalita E	Pavlovice	4 byty	17	5.500	
Lokalita F	Jeřáb	20 bytů	80	5.000 – 14.000	Člověk v tísní
Lokalita G	Rochlice	8 bytů	25	5.000 – 6.000	

P3 – Přehled potenciálně rizikových míst

Označení lokality	Městská část	Kapacita lokality	Odhadovaný počet lidí	Cena za bydlení	Dostupnost sociální služby
Lokalita H	Machnín	16 bytů	20 lidí (v 5 bytech)	5.500 – 8.500	Most k naději
Lokalita I	Růžodol	11 bytů	50 lidí	5.100 – 9.000	Člověk v tísní
Lokalita J	Staré Město	14 bytů	40 - 60	6.000 – 13.000	Romodrom
Lokalita K	Staré Město	5 bytů	25	6.000 – 8.000	
Lokalita L	Staré Město	10 bytů	30	5.300 – 9.000	
Lokalita M	Staré Město	14 bytů	35	7.000 – 10.000	
Lokalita N	Vesec	14 bytů	50	6.500 – 11.000	Romodrom
Lokalita O	Rochlice	8 bytů	32	7.000 – 9.500	Romodrom
Lokalita P	Ruprechtice	9 bytů	42	4.500 – 6.500	Člověk v tísní

P4 – Přehled ubytovacích zařízení na území města Liberce

Ubytovací zařízení	Městská část	Kapacita	Typ ubytování	Cena*	Přijímá rodiny s dětmi	Vlastní nábytek
I.	Staré Město	60 lůžek	Pokoje s vlastním sociálním zařízením	210Kč/den	Ne	Pouze drobné vybavení
II.	Staré Město	50 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.700	Ne	Pouze drobné vybavení
III.	Staré Město	130 lůžek	Pokoje, sociální zařízení pro 2 pokoje	4.650	Ne	Ne
IV.	Nové Město	58 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.500	Ne	Ano
V.	Jeřáb	70 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.700	Ne	Ano
VI.	Jeřáb	20 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	4.500	Ne	Ano
VII.	Jeřáb		Podnájem pokojů v bytech se sociálním zařízením	3.900 – 5.100	Starší 12 let	Ano
VIII.	Jeřáb	14 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.000	Ne	Ano
IX.	Jeřáb	8 lůžek	Pokoje v bytech 2+1 s vlastním sociálním zařízením	3.650	Ano	ano
X.	Jeřáb	35 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.700	Ano	Ano
XI.	Jeřáb		Pokoje, sociální zařízení na chodbě; apartmány = byty s vlastním sociálním zařízením	Od 3.500	Ano	
XII.	Jeřáb	190 lůžek	Pokoje, sociální zařízení pro 2 pokoje	3.400	Ne	
XIII.	Kristiánov	46 lůžek	Pokoje, sociální zařízení pro 2 pokoje	4.000	Starší 8 let	Pouze drobné vybavení

* Uváděná cena je za jednu osobu na dvoulůžkovém či vícelůžkovém pokoji.

Ubytovací zařízení	Městská část	Kapacita	Typ ubytování	Cena*	Přijímá rodiny s dětmi	Vlastní nábytek
XIV.	Kristiánov	240 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.400	Ne	
XV.	Rochlice	27 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.600	Ne	
XVI.	Horní Růžodol	20 lůžek	Pokoje, sociální zařízení pro 3 pokoje	3.500	Pouze 1 rodič a 1 dítě	Ano
XVII.	Dolní Hanychov	54 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	4.500 Kč	Ano	Ano
XVIII.	Františkov	20 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.000	Starší 7 let, výjimečně	Ano
XIX.	Růžodol	12 pokojů, 8 apartmánů	Pokoje, sociální zařízení na chodbě; apartmány = byty s vlastním sociálním zařízením	4.500 – 6.000	Ano – pouze na apartmány	Pouze drobné vybavení
XX.	Kateřinky	11 bytů	Byty se sociálním zařízením na chodbě	800 – 1.200 Kč za byt	Ano	Ano
XXI.	Doubí	50 lůžek	Byty s vlastním sociálním zařízením	3.400	Ano	Ano
XXII.	Vesec	19 buněk (až 5lůžkové)	Buňky se sociálním zařízením	1.700 – 3.300	Ano	Ano
XXIII.	Vesec	54 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.600	Ne	
XXIV.	Vratislavice nad Nisou	36 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	4.000	Ano	Pouze drobné vybavení
XXV.	Vratislavice nad Nisou	20 lůžek	Garsonky s vlastním sociálním zařízením; Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.150	Ne	Ano
XXVI.	Vratislavice nad Nisou	120 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.400	Ne	
XXVII.	Proseč nad Nisou	40 lůžek	Pokoje, sociální zařízení na chodbě	3.600	Ne	

* Uváděná cena je za jednu osobu na dvoulůžkovém či vícelůžkovém pokoji.